

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ФАКУЛТЕТ ПО ПЕДАГОГИКА

Книга Педагогика

Том 116

ANNUAL OF SOFIA UNIVERSITY “ST. KLIMENT OHRIDSKI”

FACULTY OF EDUCATION

Education

Volume 116

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОЛИТИКИ НА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ОТРАЖЕНИЕТО ИМ ВЪРХУ ПРОФЕСИОНАЛНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ПОДГОТОВКА НА УЧИТЕЛИТЕ

ЕКАТЕРИНА ТОМОВА*, МАРИЯ ПЕТКОВА**

Резюме. Студията представя резултати от проведено изследване, чиято цел е установяване тенденциите в актуалните образователни политики на държавите членки на Европейския съюз и анализиране отраженията им върху професионално-педагогическата подготовка на бъдещите учители. Три са главните направления в рамките на проучването, същевременно явяващи се показатели за извършване на анализа: актуални политики и нормотворчество в професионално-педагогическата подготовка; актуални политики и нормотворчество в областта на висшето образование; актуални политики и нормотворчество в областта на задължителното образование. Изследването е базирано върху анализ на национални нормативни документи (общо 156) и информация, представена на сайта на европейската комисия в сферата на образованието за всяка страна членка на Европейския съюз.

Ключови думи: образователни политики, професионално-педагогическа подготовка, тенденции в сферата на образованието, Европейски съюз, нормотворчество в сферата на образованието

* eztomova@uni-sofia.bg

** m.petkova@fp.uni-sofia.bg

EDUCATIONAL POLICIES OF THE MEMBER STATES IN THE EUROPEAN UNION AND THEIR IMPACT ON THE PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL TRAINING OF TEACHERS

Ekaterina Tomova, Maria Petkova

Abstract. *The article presents the results of a conducted research, the purpose of which is to establish trends in the current educational policies of the member states of the European Union and analyze their impact on the professional-pedagogical training of future teachers. There are three main directions within the framework of the study, which at the same time are indicators for carrying out the analysis: current policies and norm-making in professional-pedagogical training; current policies and norm-making in the field of higher education; current policies and legislation in the field of compulsory education. The research is based on an analysis of national regulatory documents (156 in total) and information presented on the website of the European Commission in the field of education for each member state of the European Union.*

Keywords: *educational policies, professional-pedagogical training, tendencies in the field of education, European union, norm-making in the field of education*

Въведение

Образованието е било и продължава да бъде една от най-значимите сфери за развитието и благополучието на обществото. Ефективното и качествено обучение на новите поколения предполага овладяването на ключови знания и трансверсални умения за живот, които да съдействат за успешната реализация на индивида. Съобразените с потребностите на подрастващите и на социума обучение и възпитание, от своя страна, опосредстват изграждането на качествата, ценностите и моделите на поведение, типични за конкретен социокултурен и икономически контекст. Образователната система на всяка държава търпи непрекъснати, но все пак предпазливи промени, съобразени с времето, в което се развива. Фактори, които оформят съвременния облик на училището, нерядко се движат в различни, дори противоположни посоки, а анализите по проблема понякога достигат дори го крайности, твърдейки че образователната система е неспособна да отговори на очакванията и изискванията на всички групи в обществото (например: Brint, 2017). Въпреки това характеристиките на епохата оформят сходни обществени потребности; тенденция, която процесите на глобализация в последните десетилетия засилиха. Редица сравнителни изследвания доказват нееднозначно, че образователните системи са изправени пред сходни предизвикателства и в международната образо-

телна политика се очертават аналогични тенденции в нормотворчеството независимо от културния контекст (например: Reis, Cabrera and Carriedo, 2016).

Именно поради горепосоченото качество на образованието, неговата структура и съдържание, отделните подходи, техники и методи се коментират от десетилетия – на житейско, професионално и научно равнище. Въпреки множеството дискусии по темата и въвеждането на разнообразни реформи все още се наблюдава необходимост от преосмисляне и реструктуриране на някои аспекти в системата на образованието (на национално, европейско, глобално равнище). Очертаването на критериите за качество и ефективност на образователната политика неминуемо достига до ролята на учителя и неговата професионално-педагогическа подготовка. Друго не може и да се очаква, тъй като учителите често биват определяни като „първа линия“ на училищната институция – значимостта и отговорността на тяхната дейност е осезаема за представителите на всяка социална група в обществото. Анализът на подготовката им обаче трудно може да бъде разбран без мисъл за привлекателността на професията, развитието на пазара на труда, демографските тенденции в страната, икономическата ситуация и редица други фактори (Nagy, 1998). Същевременно нарастващите глобални интереси и предизвикателства на XXI в. не позволяват процесът да бъде детерминиран само от регионални фактори – достъпът до качествено образование е една от целите на хилядолетието; човечеството е на ръба на Петата индустриална революция; нарастващите социални и международни конфликти; опасността от екологична катастрофа и т.н. Затова икономически и политически обединения като Европейския съюз, Евразийския икономически съюз и Съвета за сътрудничество в Персийския залив все по-често водят обща образователна политика, която да гарантира социално-икономическия просперитет на всички държави членки.

В рамките на Европейския съюз, част от който е България, всяка държава членка има право да води собствена образователна политика, но трябва да се съобразява и с общоевропейските директиви и насоки. Ограничената свобода оформя специфично „мезополе“ между държавната и общоевропейската политика, което се влияе от сходни социални, културни, демографски и икономически фактори. В настоящата студия издигаме тезата, че общите тенденции, които се очертаят в това поле, могат да оформят бъдещата образователна политика на Европейския съюз, тъй като те са непосредствен резултат от изискванията на социално-икономическия контекст. Целта на изследването е да анализираме потенциала на актуалните образователни политики на държавите членки в Европейския съюз да оказват влияние върху професионално-педагогическата подготовка на бъдещите учители. В този смисъл настоящото изследване е по-скоро експлораторно, отколкото прогностично и по тази причина ще формулираме изследователски въпроси, а не хипотези.

Изследователски въпроси

1. Съществуват ли сходни образователни политики между държавите членки на Европейския съюз, които не са част от общоевропейските директиви?

2. В каква степен и в каква насока актуалните образователни политики на държавите членки на ЕС могат да окажат влияние върху професионално-педагогическата подготовка на бъдещите учители?

В концептуалната рамка на изследването се представят водещите общоевропейски образователни политики. Изследването е осъществено чрез съдържателен анализ на общодържавни нормативни документи в областта на образованието във всяка държава членка на ЕС. В този смисъл изследването представлява вторичен анализ на данни.

Актуални тенденции в общоевропейската образователна политика

В продължение на десетилетия на европейско равнище се изготвят редица стратегически документи, насочени към повишаване качеството на образованието. Сътрудничеството в този аспект води до създаване на Визия за Европейско пространство за образование през 2017 г., като през 2020 г. е разработено и Съобщение относно изграждането на Европейско образователно пространство до 2025 г. (Европейска комисия, 2020), като идеята е да бъдат постигнати всички първоначално заложи в документа цели. Сред главните задачи на Европейското образователно пространство е да бъде „подобрен достъпът до качествено образование и обучение“, което би осигурило и „възможност на учащите се да се придвижват лесно между различните видове образование“, също би спомогнало „създаването на култура на учене през целия живот“.

Като значими приоритетни области, с оглед постигането на качествено и достъпно за всички образование, са определени следните: „...осъществяване на мобилността като реалност за всички: чрез изграждане на положителен опит в рамките на програмата Еразъм + и Европейския корпус за солидарност; общо признаване на дипломите за висше образование; справяне с проблема с отсъствието/отпадането от училище; по-голямо сътрудничество по разработването на учебните програми, за да се гарантира, че образователните системи предоставят на всички знания, умения и компетентности, които се считат за съществени в днешния свят; подобряване на изучаването на езици – чрез определяне на нов показател за всички млади европейци, които завършват средно образование – да имат добри познания по два езика, в допълнение към майчиния им език, до 2025 г.; насърчаване на ученето през целия живот; интегриране на иновациите и на дигиталните умения в образованието; подпомагане на учителите: чрез увеличаване на броя им, особено на участващите в

програмата Еразъм+ и в мрежата eTwinning и предлагане на политически насоки за професионалното развитие на учителите и училищните лидери; създаване на мрежа от европейски университети, така че европейските университети от световна класа да могат безпроблемно да работят заедно; инвестиране в образованието; запазване на културното наследство и насърчаване на чувството за европейска идентичност и култура“ (Европейска комисия, 2020: 1).

По-конкретно, акцент е поставен върху шест основни измерения, чието развитие би подпомогнало повишаване качеството на образованието в ЕС и които предпоставят актуалните европейски тенденции в тази сфера.

1. Качество на образованието и обучението: цели се обогатяване на основните и на трансверсалните умения; повишаване възможностите за сътрудничество и за осъществяване на мобилности; изграждане на умения през целия живот; подобряване на езиковата и многоезиковата компетентност.

2. Включване и равенство между половете: акцент е поставен върху различните начини за постигане на добри учебни резултати; подкрепа за професионалното образование и обучение; изготвяне на европейски подход към предоставянето на микрокредити за отделни курсове; обучението, съобразено с индивидуалните потребности, способности, специфики.

3. „Зелена“ и дигитална трансформация: образование, насочено към опазване на климата и природата; екологизиране на инфраструктурата; осъществяване процесите на обучение и възпитание в съзвучие с Препоръка на Съвета относно ученето за екологична устойчивост (Съвет на Европа, 2022) и с План за действие в областта на дигиталното образование (2021–2027).

4. Подкрепа за учителите и обучителите: овластяване на учителите и повишаване атрактивността на професията „учител“; осигуряване на възможности за продължаващо професионално развитие; подобряване компетентностите на учителите; осъществяване на мобилности.

5. Висше образование: увеличаване възможностите за сътрудничество между институциите за висше образование; създаване на Рамка за трансгранична политика, която позволява безпроблемно транснационално сътрудничество; автоматично признаване на квалификациите и продължителността на ученето в чужбина; по-голям акцент върху специализираните образователни програми в областта на задълбочените дигитални умения (Европейска комисия, 2020).

6. Геополитическо измерение: фокус върху засилване на европейското международно сътрудничество, включително в образованието; популяризиране на европейските интереси и ценности; изграждане на взаимни, равнопоставени и основаващи се на стандартите за етичност партньорства със страни от цял свят.

Различни дейности и инициативи за постигане на целите по така зададените приоритетни области са описани в редица стратегически документи на

Европейския съюз, сред които Резолюция на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021–2030) и План за действие в областта на дигиталното образование (2021–2027).

Стратегическата рамка е фокусирана върху „изграждането и по-нататъшното развитие на европейското пространство за образование“, като петте ключови акцента са: „подобряване на качеството, равнопоставеност, приобщаване и успех за всички в образованието и обучението; превръщане на ученето през целия живот и мобилността в реалност за всички; подобряване на компетентностите и повишаване на мотивацията в образователната професия; укрепване на европейското висше образование; подпомагане на екологичния и цифровия преход във и чрез образованието и обучението“ (Официален вестник на Европейския съюз, 2021).

Планът за действие в областта на дигиталното образование, приет през 2020 г., е базиран върху първоначалния документ, с валидност 2018–2020 г. За мисълът, заложен в Плана, е свързан с представянето на „обща визия за висококачествено, приобщаващо и достъпно цифрово образование в Европа“, като цели оказване на подкрепа на държавите членки за „адаптирането на системите за образование и обучение на към цифровата ера“ (Европейски съюз, 2020).

В рамките на документа са отграничени две основни направления с прилежащите им стратегически действия. Първото направление се отнася до насърчаване на развитието на високоефективна екосистема за цифрово образование чрез: осъществяване на градивен диалог с държавите членки в насока цифровото образование и умения; изготвяне на Препоръка на Съвета, свързана с основни фактори, опосредстващи успешното цифрово образование и обучение; разработване на Препоръка на Съвета по отношение подходите за смесено обучение; съставяне на Европейска рамка за съдържание в контекста на дигиталното образование; разписване на етични насоки за преподаватели, свързани с употребата на изкуствен интелект и данни и др. (пак там). Второто направление откроява начини за подобряване на цифровите умения и компетентности, необходими за дигиталната трансформация. Сред планираните действия са: изготвяне на насоки в областта на дигиталната грамотност за педагогическите специалисти; обновяване на Европейската рамка за цифрова компетентност; съставяне на Препоръка на Съвета относно подобряване уменията за развитие на цифрови умения в областта на образованието и обучението и др. (пак там).

Видно от гореизложеното, сред приоритетите в европейското образование, детерминиращи и актуалните тенденции в образователните политики в ЕС, са основно: приобщаването и достъпността и качеството на образованието; екологичната насоченост; дигитализацията; интернационализацията и повишаване интеркултурната и многоезиковата компетентности; осемте клю-

чови компетентности за учене през целия живот и насърчаване развитието на умения за подобно учене; подготовката и мотивацията на учителите; превенцията отпадането от училище и тормоза и нетолерантното отношение.

Споменатите политики са неразривно свързани и с подготовката на учителите – бъдещите педагогически специалисти следва да са наясно със съвременните тенденции и изисквания в областта на образованието, да бъдат в готовност за действие спрямо структурираните наредби и стратегии на европейско и национално равнище, да умеят да прилагат различни подходи и методи в контекста на образователната интеграция и приобщаването, на дигитализацията и екологията, да са способни да развиват собствените си компетентности, за да могат да спомогат и изграждането на компетентности у учениците.

Значимостта на образованието е подчертана от множеството инициативи, предприети от Европейския съюз и Съвета на Европа за повишаване качеството в рамките на всички образователни равнища. Обхванати са образованието и грижите в ранна детска възраст, училищното образование, висшето образование и др.

В областта на образованието и грижите в ранна детска възраст действията са концентрирани в осигуряване на качество и достъп на всяко дете до образование. Тази област е и сред приоритетните в хода на инициативата за Европейско образователно пространство 2021–2030 г. С цел гарантиране успеваемостта на децата в ранна възраст е изготвена Рамка за качеството, чиито основни 5 компонента са: „достъп до образование и грижи в ранна детска възраст; обучение и условия на труд на кадрите, отговарящи за образованието и грижите в ранна детска възраст; определяне на подходящи учебни програми; управление и финансиране; мониторинг и оценка на системите“ (Официален вестник на Европейския съюз, 2019).

Сред документите, постулиращи необходимостта от равни права и възможности за всяко дете и социалното и образователно включване на децата, е и Европейска гаранция за детето (Официален вестник на Европейския съюз, 2021).

Като тенденция в сферата на училищното образование се очертава подтикът към развитие на ключови компетентности за учене през целия живот (Официален вестник на Европейския съюз, 2018). За успешно изпълнение на тази задача следва „учебните програми да бъдат реформирани“, да се предоставят „висококачествени учебни пособия и ресурси“, също така да се организират обучения за педагогическите специалисти (Европейска комисия, 2021).

И тук изпъква подчертаването на важността на приобщаващото образование, включването на деца с увреждания, мигранти, бежанци, деца от различен етнически произход и други в образователната среда, като се набляга и върху превенция на преждевременното отпадане от училище. Несъмнено е ключово да бъдат взети мерки по тези въпроси – преждевременно напусналите училище в ЕС са около 10%, а 84,3 % от хората на възраст 20–24 години са завър-

шили средно образование (Евростат, 2020). Същевременно важни фактори за добрите резултати на учениците са социално-икономическите и културните условия, като повече затруднения в ученето изпитват децата от по-бедни региони и семейства и децата с мигрантски произход.

За да се осъществят планираните дейности по оптимален начин, е необходимо учителите да бъдат адекватно подготвени за работа в съвременните условия, като от значение е и предоставянето на подкрепа, в това число и на директорите и специалистите по подготовка на педагози, а също и осигуряване на опции за продължаващо професионално развитие. Не се пренебрегва и качеството на училищното образование, обвързано както с добрата професионално-педагогическа подготовка на учителите, така и с отчитане детските потребности и особености (пак там).

Съществен е и фокусът върху езиковото разнообразие в училищата, свързано с както с многоезиковата компетентност и с интеграцията на децата от мигрантски произход, така и с благополучието на всички ученици. В актуалните европейски политики по темата се набляга върху усещането на децата за собствената им безопасност и ценност, върху взаимното уважение и толерантност, активното участие в училищни и извънучилищни дейности, създаването на подкрепящи и хармонични взаимоотношения със съученици и учители (пак там).

Задълбочен коментар на тенденциите в европейските образователни политики не би бил възможен без обхващане и на университетското образование. На територията на Европа съществуват около 5000 висши училища, в които 1,35 милиона преподаватели обучават 17,5 милиона студенти, като изследователите са 1,17 милиона (Европейска комисия, 2021). Отчитайки този факт, както и безспорното значение на университетите за изграждането на образовано, компетентно, активно и сплотено общество, ЕС изготвя Европейска стратегия за университетите (Европейска комисия, 2022).

Основният замисъл на Стратегията е насочен към поощряване транснационалното сътрудничество между университетите, засилване на сътрудничеството в областта на образованието, научните изследвания и иновациите, ефективно съставяне и изпълнение на образователни програми и дейности, в това число мобилности. Сред планираните мерки са и „подпомагане на университетите да предоставят качествени, подходящи и съобразени с бъдещето умения, насърчаване на многообразието и приобщаването, насърчаване и защита на демократичните практики, основните права и академичните ценности“, също осигуряване на успешна екологична и дигитална трансформация (Европейска комисия, 2021).

Като актуална тенденция в университетското образование се отличава и предоставянето на възможност за получаване на микрокредити. Микрокредитите са засегнати в Предложение за препоръка на Съвета относно европейски

подход към микрокредитите с цел стимулиране на ученето през целия живот и пригодността за заетост (Съвет на Европейския съюз, 2022). Идеята е да бъдат удостоверявани учебните резултати и постижения в рамките на съкратени курсове и обучения с цел поощряване ученето през целия живот и продължаващото развитие на компетентности.

За да е възможно осигуряването на обучение в тези аспекти е наложително повишаване и регулярно атестиране качеството на университетското образование. Това е и една от съществените мерки, спомената в Съобщение относно нов тласък за висшето образование в ЕС (Европейска комисия, 2017). Документът цели и постигане на ефикасност и ефективност на висшето образование, прилагане на иновации и съвременни технологии, насърчаване на върхови постижения и развитието на умения и пр. Качественото образование предполага достъпност и приобщаване – приоритети не само в училищното, но и в висшето образование.

Направеният дотук теоретичен обзор ни позволява да очертаем посоката на обобщоевропейската образователна политика – дигитализация, повишаване на качеството на образованието на всички нива, насърчаване на ученето през целия живот и политики за интегриране на групи в повишен риск за социална изолация. Въпреки положените усилия в тези насоки, отворен остава въпросът „Как ще се реализират подобни политики в практиката?“.

Дизайн на изследването

Свеждането на обобщоевропейските политики на регионално и/или училищно ниво естествено ще доведе до диференциация спрямо социокултурните и икономическите условия, в които се интегрират. В допълнение, всяка държава членка задава собствени образователни политики, които впоследствие дават отражение върху обобщоевропейските; това, от една страна, гарантира развитието ѝ, но от друга – затруднява пълната ѝ реализация в рамките на целия Европейски съюз. Редица автори издигат тезата, че успехът или провалът на една образователна политика зависи в най-голяма степен от самите учители (James, 1999; Datnow, 2020; Daly et al., 2010). Докато краткосрочният успех зависи от готовността на учителското съсловие, то дългосрочният може да бъде гарантиран чрез и през подготовката на бъдещите педагогически кадри. Именно в процеса на обучение се изгражда представата за „качествено“ обучение и се формират уменията, необходими за изграждане на позитивно отношение към идеи и концепции (например учене през целия живот); професионалното обучение формира експертизата, която ще „пречупи“ тези и бъдещите образователни политики. В този смисъл целта на изследването е да проследи актуалните тенденции в образователната политика на страните членки на Европейския съюз и да анализира тяхното влияние върху профе-

сионално-педагогическата подготовка на бъдещите учители. Като непосредствени задачи от така формулираната цел произтичат следните:

- Набиране на информация за нормотворчеството в областта на образованието за всички държави членки на ЕС за периода януари 2020 до юни 2023 г.
- Осъществяване на съдържателен контент-анализ на актуалните тенденции в образователните политики на държавите членки на ЕС за посочения период.
- Анализ на възможните отражения на актуалните образователни политики върху професионално-педагогическата подготовка на бъдещите учители.

Анализът е осъществен в три основни направления, които се явяват непосредствени показатели за същия, а именно:

- Актуални политики и нормотворчество в *професионално-педагогическата подготовка*, тъй като се отразяват сигурно и непосредствено в професионалния профил на бъдещите учители.

- Актуални политики и нормотворчество в *областта на висшето образование* в държавите членки на ЕС. Те също се характеризират с относително високи нива на влияние върху професионалната подготовка, но спрямо отделните направления може да търпят промени и това да усили или намали отражението им;

- Актуални политики и нормотворчество в *областта на задължителното образование*. Всяка държава членка е изправена пред собствени предизвикателства според социално-икономическата обстановка в страната. Промените, които се въвеждат на държавно ниво, имат само регионално влияние, но при натрупване (например прилагане в няколко държави или постигане на добри резултати) биха могли да имат отражение върху общоевропейската политика (независимо дали ще станат част от европейското нормотворчество или ще наберат естествена популярност сред останалите). В рамките на настоящия анализ ще ги разглеждаме като политики с евентуално отражение върху професионално-педагогическата подготовка на бъдещите учители.

Още в началото бихме искали да подчертаем, че подобни анализи са особено полезни, ако бъдат направени за по-продължителен период – например 5 години, за да обхванат поне един цял мандат на правителство. Както знаем, през 2019 г. светът претърпя редица промени заради пандемията от COVID-19, като образованието бе сред най-засегнатите сфери. За да избегнем сериозно изкривяване на резултатите, скъсихме периода, за който проследяваме нормотворческата инициатива в областта на образованието, и създадохме допълнителен код, чрез които да проследим влиянието на епидемичната обстановка върху същата, там където това е експлицитно посочено. Изследваният период се характеризира и с още едно значимо събитие за Европа – войната в Украйна; тъй като това вече оказва влияние дори върху образователната политика на част от държавите членки на ЕС, бе отделен самостоятелен код, чрез който да се проследи и очертае влиянието ѝ.

Контент-анализът бе осъществен чрез специализиран софтуер за качествен анализ – Quirkos v.2.5.3.

В Приложение е поместен пълен списък на всички нормативни документи, които са включени в рамките на анализа.

Представяне и анализ на резултати

В рамките на настоящия контент-анализ бяха анализирани общо 156 нормативни документа и информация, предоставена на сайта на европейската комисия, секция Образование. За целта бяха създадени общо 82 кода, а общите натрупвания по тях са 586.

По първия формулиран показател – „*актуални политики и нормотворчество в професионално-педагогическата подготовка*“ – са създадени общо 25 кода с общо 191 натрупвания, което представлява 33,56% от всички регистрирани нормативни промени за посочения период. В графика 1 са представени само по-значимите актуални политики в тази насока.

Графика 1. Водещи политики в областта на професионалната подготовка на учителите за периода 2020 до юни 2023
(абсолютни стойност на натрупванията по кодове)

Водещ акцент в професионално-педагогическата подготовка на учителите в редица европейски държави е осигуряването на възможности за допълнителна квалификация (например Австрия, Италия, Белгия, Кипър, Дания, Нидерландия, Малта и др.). Анализът показва, че тази мярка се предприема като компенсаторен механизъм за формиране преди всичко на дигитални умения (7 съвпадения), като стимул за развитие на педагогическата компетентност (5 съвпадения), като форма на подкрепа на младите специалисти (4 съвпадения), както и с цел формиране на общности от учащи сред педагогическите

специалисти (4 съвпадения). За да онагледим казаното, ще дадем за пример Италия, която през 2022 г. приема Закон 79, в рамките на който се утвърждава, че педагогическата квалификация на учителите в гимназиален етап ще се организира като 1-годишен квалификационен курс в рамките на университетското обучение, а действащите педагози ще трябва задължително да преминават през допълнителни квалификационни курсове на всеки три години. Допълнителното обучение въобще кореспондира с идеята за учене през целия живот и това би могло да обясни високите натрупвания. Освен това подобни политики позволяват както формиране, поддържане и осъвременяване на педагогическата компетентност, така и бързо преодоляване на затруднения, когато се установят такива. Редица държави в Европейския съюз, подобно на Италия, регламентират включването му на различни етапи от професионалната подготовка и последващото професионално развитие като гаранция за натрупването и развитието на капацитета на педагогическите специалисти. Допълнителните квалификационни курсове постепенно се превръщат в неразделна част от професионално-педагогическата подготовка, което вероятно ще повдигне редица въпроси относно регулацията им в държавите, в които това не се извършва в университетска среда (възможност, която съществува и у нас).

Политиките, насочени към стимулиране и мотивиране на студентите, обучаващи се в педагогически специалности, да се включват в професията, съставляват 12% от всички регистрирани по този показател. Редно е да отбележим, че 18 от всички 23 регистрации за този код съвпадат с идеята за улеснен достъп до професията. Анализът показва, че основните политики за привличане и задържане на кадри в професията се изразяват в отпускане на стипендии и олекотени процедури за включване в някаква форма на професионално-педагогическо обучение. В тази връзка интерес представлява следващата група водещи политики – от една страна, част от държавите членки се насочват към засилен контрол върху дейността на учителя (например Испания, Италия, Полша, Португалия, Белгия, Естония), докато други предприемат мерки за улеснен достъп до професията (например Франция, Германия, Унгария, Чехия, Румъния, Португалия, Испания), част от които са и директно привличане на непедагогически специалисти (в Белгия, Дания, Малта и Естония). Ако добавим и политиките за подкрепа на младите учители, политиките за привличане на повече кадри, тенденциите за практическа насоченост на обучението на студентите педагози (включително обучение в училищна среда/на терен) и най-вече акцента върху допълнителната квалификация, се създава усещането за дефицит на кадри, но и известна неудовлетвореност от подготовката на съществуващите. Например политиката на Белгия е насочена към засилване на контрола върху действащите учители, но и подкрепа на неспециалисти, които да придобият педагогическа квалификация. Данните могат да бъдат лесно обяснени с дефицита на педагогически специалисти в

посочената държава, но „експресната“ подготовка на учители повдига редица въпроси относно качеството ѝ, което налага и по-сериозен контрол върху дейността им. Оставяме отворен въпроса за социалната цена на подобни политики. Сходна тенденция се очертава и в Португалия и Испания, които засилват контрола, но улесняват достъпа до професията чрез стимулиране на педагогическите специалности – ситуация, която вероятно ще търпи развитие в бъдеще.

Професионално-педагогическата подготовка по своята същност е променена сравнително по-слабо в целия ЕС, а основните направления са променяна в учебните планове за отделни специалности (едва 7% от всички политики), промени в оценяването (4%) и политики за дигитализация на самото обучение и формиране на умения за работа с дигитална среда (7%). С изключение на увеличаването на практическата подготовка, за която вече споменахме, няма друга ясно изразена тенденция в методически и/или съдържателен план. Впечатление прави, че две от тези тенденции са следствие от общоевропейските директиви. Съществени промени в подготовката на педагогическите специалисти може да забележим в по-малко популярните политики, сред които са изследванията и иновациите в подготовката на педагогически кадри (5), указването на психологическа подкрепа (3), удължаване на периода на професионалната подготовка (3), въвеждане на методически промени в подготовката (3), промените в квалификацията (3); политики, акцентиращи на социалната поръчка на професията (2), на управленските умения (2), на превенцията на отпадането от професията (1); изследвания относно мотивите за избор на професията (1) и насърчаване на многопрофилната подготовка на учителите (1). Посочените политики са по-скоро регионални и се появяват спорадично; вероятно сред тях има такива, които ще наберат популярност в бъдеще, но на този етап са локални решения за конкретен проблем.

Като обобщен извод за актуалните тенденции в нормотворчеството за професионално-педагогическата подготовка бихме могли да заключим, че липсва силно изразена политика на държавно ниво по отношение на същността на самата подготовка, а акцент по-скоро се поставя върху привличането и задържането на кадри в учителската професията, както и контрола върху дейността им. От една страна, това е напълно обяснимо с факта, че висшето образование се характеризира с автономност. От друга страна, дефицитът на кадри в редица държави членки на ЕС е имплицитно зададен в политиките им, което поставя остро въпроса за по-задълбочен анализ на причините – въпрос, който заслужава допълнително изследване. Засилването на контрола върху дейността на учителя и общодържавни промени в критериите за оценяване на студентите, обучаващи се за учители, индиректно говори за недоверие в професионално-педагогическата подготовка на същите.

Осезаема е необходимостта от подобряване диалога и сътрудничеството между университетите, държавата и потребителите на кадри в сферата на образованието – относно актуалните потребности на педагогическата практика на регионално, национално и европейско равнище; съдържанието и структурата на професионално-педагогическата подготовка; потребностите на педагогическите специалисти. Осигуряването на чисто човешки ресурс за осъществяване на обучение в системата на задължителното образование без анализ на качествените характеристики „провокира“ нов тип въпроси, неотговарящи на стремежите за качествено общоевропейско образование. Въз основа на представените данни все пак бихме могли да изведем няколко тенденции в самата подготовка, които ще оформят специфичен професионален възглед през примерите, които виждат студентите в самия процес на обучение – акцент върху дигиталните умения, общностите от учащи и практическата насоченост в обучението, които вероятно ще бъдат привнесени в собствените им класни стаи на един по-късен етап, тъй като се открояват като концепции в подготовката на педагогически специалисти към настоящия момент.

Следващият формулиран показател проследява промените и актуалните тенденции във висшето образование в държавите от Европейския съюз. Предварително подчертаваме, че по този показател са направени само 63 регистрации (11% от натрупванията по трите показателя), разпределени в общо 15 кода (вж. графика 2).

Графика 2. Посока на актуалните политики в държавите членки на ЕС за периода 2020 до юни 2023 (абсолютна стойност на натрупвания по индикатори)

Както се вижда от данните, водещите политики са насочени към улесняване на достъпа до висше образование за всички социални групи, синхронизиране на изискванията във висшето образование в рамките на европейската общност, за да се осигури лесна приемственост между университетите, и повишаване на качеството на висшето образование. Нормотворчеството в областта на висшето образование е свързано преди всичко с директивите на ЕС, които вече бяха обсъдени. Предвид академичната автономност конкретика в тези политики не може и да се очаква, но бихме могли да анализираме целите – увеличаване на висококвалифицираните кадри в рамките на общността, улеснена мобилност в рамките на съюза и реализацията на пазара на труда. Тук искаме да обърнем внимание на две неща – първо, според доклада на International Labour Organization в Европа и в света се забелязва нарастващ относителен дял на свръхобразованите, а несъответствието между производство и образование се асоциира с намалена производителност (International Labour Organization, 2023: 102); второ, рисковете при свръхобразованост за отделния индивид са много по-високи в страни с по-слаборазвити икономики (каквата е и България) и го насочва към сегменти на пазара на труда с по-лоши условия (Borgna, Solga, & Protsch, 2018). Подобен анализ на този етап не може да бъде отнесен към педагогическите специалности, тъй като там има явен дефицит на кадри. С оглед на представените по-горе данни е резонно да допуснем, че тенденцията за включване на неспециалисти в образователна среда ще набира популярност сред страните от Европейския съюз, тъй като тя е насочена към привличането на хора с висше образование, а според данните такива не липсват. Отново на преден план излиза въпросът за подготовката на педагогическите специалисти, която допускаме, че ще търпи сериозни промени в бъдеще; обосновано предполагаме, че ще се съкращава времето за теоретична подготовка и ще се увеличава практическото обучение в училищна среда. Натрупването на опит в реална педагогическа среда е от съществено значение за качествената подготовка на учителите, но в същото време не следва да се пренебрегват и теоретичните постановки, които предоставят нужните знания на бъдещите педагози. В този смисъл промените в съотношението теория–практика трябва да отразяват не само несъмнената ценност на работата на терен, но и на подготовката в съдържателно отношение (потребност, която ще коментираме допълнително малко по-късно в текста). Друга отличителна характеристика на анализа по този показател е липсата на съществени промени, което може да се дължи на ограничения в самото изследване или на относителен традиционализъм/консерватизъм в областта на висшето образование. Макар и слабо се забелязва акцент върху улесняване на връзката между бизнеса и университетите (4 натрупвания) и тенденция към насърчаване на иновациите и изследванията във висшето образование (3 натрупвания). Те обаче са изразени доста по-слабо в сравнение със стремежите да се осигури

лесен достъп до висшето образование и възможност за мобилност между университетите.

Последният показател, който проследихме в настоящото изследване, е свързан с актуалните тенденции и политики в рамките на задължителното образование. Малко над половината натрупвания (55,4% или 315) в рамките на изследването са регистрирани именно по този показател. В хода на анализа бяха обособени общо 37 самостоятелни кода (вж. графика 3). Процесите на дигитализация в образованието са най-силно забележими с цели 12% от всички регистрирани натрупвания в рамките на показателя. По-интересни са промените в оценяването (7% или 21 регистрации), които се реализират по различен начин във всяка държава – например в Унгария и Австрия са въведени оценки на компетентностите на учениците; в Естония и Румъния се правят първите опити за изцяло електронно оценяване като гаранция за обективност; в Малта се отменят т.нар. алтернативни годишни изпити за ученици със затруднения и се повишават минималните изисквания в системата на задължителното образование. Целта на приложените примери е да покаже, че държавите в ЕС макар да следват общи политики и правят опит за синхронизиране във всички нива на образователната система, все още пазят автентичния си „почерк“. Сходна тенденция се очертава и при третия индикатор с най-висок брой натрупвания „методически и съдържателни промени“ (6% или 20 регистрации) – например във Франция на общодържавно ниво се въвежда задължително писане поне по два часа на ден; в Ирландия е приет План за прилагане на STEM подход в обучението; в Латвия се въвеждат нови стандарти за дидактическите материали, които изработват учителите; в Унгария е приета учебна програма с фокус върху патриотичните нагласи¹. За да не остане читателя с грешно впечатление, акцентираме върху разнообразието, за да подчертаем необходимостта от задълбочена професионално-педагогическа подготовка, при която се създават широко профилирани специалисти, способни да се адаптират към новите изисквания.

¹ За повече информация вж.: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems>

Графика 3. Водещи политики и актуални тенденции в системата на задължителното образование в държавите от ЕС за периода 2020 до юни 2023 (абсолютна стойност по индикатори)

Подготовката, за която говорим, не се изчерпва само с методическата компетентност, тъй като част от анализираниите политики се характеризират и с явна социална и психологическа подкрепа – политиките за интеграция на различни социални групи² в обществото, психологическа подкрепа, приобщаване, превенция на ранното напускане на училище, превенция на агресията

² Седем (7) от общо седемнадесет (17) регистрации за обхващане на емигранти и бежанци в образователната система (като част от интеграционните политики) са във връзка с войната в Украйна и са насочени към осигуряване на достъп на деца от украински произ-

и насилието в училищна среда и целенасочена политики за социална консолидация са описани в различни нормативни документи, както се вижда и в графика 3. Ако се абстрахираме от чисто методическите и съдържателните аспекти на педагогическата подготовка за реализирането на тези политики, дискусията естествено ще се прехвърли върху ролята на учителя като пряк представител на първата социална институция, с която се „среща“ отделната личност, т.нар. социална поръчка на професията. Въз основа на данните бихме могли да предположим, че именно тази проблематика в бъдеще ще се отрази най-съществено върху професионално-педагогическата подготовка на бъдещите учители. Формирането на такъв тип компетенции обаче изисква време, което с оглед на дефицита на кадри в редица европейски държави е ограничено. На база на данните допускаме, че решенията относно съотношението между практическа и теоретична подготовка на педагогическите кадри ще е повратна точка за облика на училищното образование в следващите десетилетия, тъй като двете тенденции са несъвместими и очертават свършено различна роля на учителя.

В данните се забелязва и група на нетрадиционни учебни предмети – например въведени са космическа програма в училищна среда в Словения и военно обучение в Полша, адаптиране на изкуствения интелект в задължителното образование в Малта, засилено екологично възпитание в Италия и Малта, силен акцент върху физическото възпитание в училищна среда в Естония, Португалия и Германия, осигуряване на медиация и коучинг в Чехия за приобщаване на учениците със затруднения³. За реализирането на всеки един от тези примери се изискват тесни специалисти в определена област. В условията на конкурентност предлагането на уникална образователна услуга вероятно ще става все по-популярно за привличане на ученици. Възможните направления за допълнителни специализации в рамките на университетската подготовка и потенциалната реализация е тематика, която заслужава проучване и би могла да послужи и за привличане на студенти в определени специалности.

В края на анализа на данните по този показател ще отбележим, че актуалните политики в системата на задължителното образование са обединени около общоевропейските образователни директиви. Забелязват се фрагментирани опити на отделни държави за обогатяване и актуализиране на съдържанието в съответствие със съвременните образователни търсения (вж.: Чавдарова-Костова, С., 2023), но категорично не са достатъчно, за да бъдат окачествени като „тенденциозни“ или „влиятелни“. От друга страна, политиките за превенция

ход конкретно. Социалната политика на ЕС е силно изразена и това не води до съществени изкривявания на резултатите, но е редно да бъде отчетено.

³ За повече информация вж.: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems>

на насилието и агресията в училищна среда и акцентът върху благополучието на учащите (т.нар. well-being) се отличават като проблематика с относително стабилна проява сред всички държави членки и бихме могли да допуснем, че това все пак ще окаже влияние върху професионално-педагогическата подготовка на бъдещите учители в дългосрочен план. Агресията в училищна среда е сериозен проблем, превенцията на който изисква изграждането у учителите на набор от знания, умения, качества и нагласи в педагогически, социо-емоционален, психологически план. Сред основните способности, които следва да се формират в хода на професионално-педагогическата подготовка, са: умения за преценка и реакция в различни ситуации, възможности за деескалиране на конфликти, умения за разпознаване признаци на агресивно поведение и знания за оптимални последващи действия, готовност за формиране на социални компетентности у учениците.

За да обобщим всичко казано дотук, ще очертаем водещите образователни политики:

- Дигитализацията в обучението е водещ приоритет на всички нива на образованието за посочения период.

- В професионално-педагогическата подготовка на бъдещите учители внимание се обръща на допълнителните квалификационни курсове и практическата подготвеност. Водещите политики са насочени към привличане, стимулиране и задържане на студенти, обучаващи се в педагогически направления; редица държави са приели мерки за улеснен достъп до такива специалности. Поради дефицита на кадри в редица европейски държави се забелязват нагласи за улеснен достъп и до самата професия, включително чрез интензивно обучение на неспециалисти. Липсата на задълбочен анализ на причините за този дефицит и предимно материалното стимулиране на бъдещите учители налага да се запитаме какви личности се привличат в образователната система. Макар и по-малко популярна е тенденцията да се търси вариант за по-краткосрочно обучение и/или даване на превес на практическото обучение, което крие рискове от фрагментирано знание, некачествена педагогическа подготовка и свръхпрагматизация на същата, което на свои ред ще окаже влияние върху друга забелязана тенденция – засилен контрол върху дейността на учителите.

- Улесненият достъп до висше образование и осигуряване на по-лесен преход между университетите в целия Европейски съюз чрез сходни квалификационни рамки, кредитно разпределение и учебни планове.

- В системата на задължителното образование политиките са насочени към приобщаване на различни социални групи и осигуряване на психологическо благополучие на учащите. На този етап това не е обвързано с промени в професионално-педагогическата подготовка на общодържавно ниво, но допусваме, че ще окаже влияние в бъдеще.

Заклучение

В заключението ще се върнем към изследователските въпроси и ще направим опит да формулираме техните отговори:

1. Съществуват ли сходни образователни политики между държавите членки на Европейския съюз, които не са част от общоевропейските директиви?

Данните категорично свидетелстват за сходни образователни политики между държавите членки на ЕС, но те се характеризират с известна вътрешна противоречивост. Дефицитът на педагогически кадри се очертава като общоевропейски проблем, но опитите за решението му са несистемни. Опитите част от социалната политика да се води през образователната система също са обща тенденция, но в различните държави е фокусирана върху различна проблематика. Независимо от това се забелязва повишено внимание към социалната поръчка на образованието, но тенденцията е все още е имплицитно зададена в нормотворчеството.

2. В каква степен и в каква насока актуалните образователни политики на държавите-членки на ЕС могат да окажат влияние върху професионално-педагогическата подготовка на бъдещите учители?

Сходният социално-икономически контекст в държавите членки на ЕС очертава аналогични образователни политики, но регионалните особености ги „пречупват“ и това благоприятства появата на близки по смисъл реформи в определена проблематика. Въз основа на данните допускаме, че те оказват сравнително по-слабо влияние върху професионално-педагогическата подготовка; при задълбочаване на проблема вероятно ще се усили и влиянието. Като изключим дигитализацията, която е част от общоевропейските директиви и политики, данните насочват внимание ни към нуждата от акцентиране върху социалната поръчка на образованието и социалните функции на ролята на учителя, уменията за решаване на конфликти и начините за оказване на социална подкрепа на представите от различни социални групи. Притеснителна е тенденцията да се търсят варианти за по-бърза подготовка на педагогически специалисти. Следва да отбележим, че намираме двете тенденции като несъвместими – подготовката на качествени специалисти, способни да реализират социалната поръчка в образованието, не трябва, а считаме и че не може да се осъществява, без да се отдели достатъчно време за теоретична и практическа подготовка.

Образователната политика на държавите членки на Европейския съюз отразява набор от социално-икономически проблеми, които неминуемо се отразяват в образованието. Учителят като най-пряк представител на тази социална институция е натоварен със задачата да отговори на изискванията и очакванията, произтичащи от тази политика. Влиянието на тези политики върху

професионално-педагогическата подготовка на учителите е опосредствано от редица фактори и за да бъде очертано категорично, то трябва да бъде направено през исторично изследване. От друга страна, проследяването на образователните политики като кумулативен продукт на европейската общност може да се използват в прогностични изследвания и като средство за планиране на промени какво на всички нива на образованието, така и за подготовката на педагогически специалисти.

СПИСЪК С ИЗТОЧНИЦИ, ВКЛЮЧЕНИ В РАМКИТЕ НА АНАЛИЗА

- Актуализиране учебната програма за първоначално обучение на учители. Люксембург. (2020) Достъпно на: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/luxembourg.html>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Aktualizirane uchebnata programa za parvonachalno obuchenie na uchiteli. Lyuksemburg. (2020). Dostapno na: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/luxembourg.html>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Актуализиране общите изисквания за изходящите изпити в гимназиален етап. Унгария. (2021) Достъпно на: <https://kormany.hu/hirek/megujulnak-az-erettsegi-altalanos-vizsgakovetelmenyei-2023-tol>. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Aktualizirane obshtite iziskvania za izhodyashtite izpiti v gimnazialen etap. Ungaria. (2021). Dostapno na: <https://kormany.hu/hirek/megujulnak-az-erettsegi-altalanos-vizsgakovetelmenyei-2023-tol>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]
- Актуализирани базови учебни програми. Литва. (2022) Достъпни на: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fd6ace60dc5c11ecb1b39d276e924a5d?jfwid=2r1mldso>. Последен достъп на: 04.08.2023 г. [Aktualizirani bazovi uchebni programi. Litva. (2022). Dostapni na: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fd6ace60dc5c11ecb1b39d276e924a5d?jfwid=2r1mldso>. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]
- Актуализирана Национална рамка за осигуряване на качество в образованието. Малта. (2022) Достъпна на: <https://ncfhecms.gov.mt/en/resources/Documents/Publications/Quality%20Assurance/The%20National%20Quality%20Assurance%20Framework%20for%20Further%20and%20Higher%20Education%20A5%20Brochure.PDF>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Aktualizirana Natsionalna ramka za osiguryavane na kachestvo v obrazovaniето. Malta. (2022). Dostapna na: <https://ncfhecms.gov.mt/en/resources/Documents/Publications/Quality%20Assurance/The%20National%20Quality%20Assurance%20Framework%20for%20Further%20and%20Higher%20Education%20A5%20Brochure.PDF>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]

- Политика за приобщаващо образование в училищата: Пътят към качествено приобщаване. Малта (2022) Достъпна на: https://meae.gov.mt/en/Public_Consultations/MEDE/Documents/A%20Policy%20on%20Inclusive%20Education%20in%20Schools%20-%20Route%20to%20Quality%20Inclusion%E2%80%8B.pdf. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Politika za priobshtavashto obrazovanie v uchilishtata: Patyat kam kachestveno priobshtavane. Malta (2022). Dostapna na: https://meae.gov.mt/en/Public_Consultations/MEDE/Documents/A%20Policy%20on%20Inclusive%20Education%20in%20Schools%20-%20Route%20to%20Quality%20Inclusion%E2%80%8B.pdf. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Актуализирана визия за международните дейности във финландското висше образование. Финландия (2022) Достъпна на: <https://okm.fi/en/-/updated-vision-for-international-activities-in-finnish-higher-education-and-research-published>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Aktualizirana vizia za mezhdunarodnite deynosti vav finlandskoto visshe obrazovanie. Finlandia (2022). Dostapna na: <https://okm.fi/en/-/updated-vision-for-international-activities-in-finnish-higher-education-and-research-published>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]
- Актуализиране на изискванията за подготовка на учителите. Португалия (2022) Достъпно на: <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/despacho/10914-a-2022-200860982>. Последен достъп на: 04.08.2023 г. [Aktualizirane na iziskvaniyata za podgotovka na uchitelite. Portugalia (2022) Dostapno na: <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/despacho/10914-a-2022-200860982>. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]
- Актуализирани цели на Държавната образователна политика. Полша (2022) Достъпно на: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/podstawowe-kierunki-realizacji-polityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-20222023>. Последен достъп на: 01.08.2023 г. [Aktualizirani tseli na Darzhavnata obrazovatelna politika. Polsha (2022) Dostapno na: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/podstawowe-kierunki-realizacji-polityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-20222023>. Posleden dostap na: 01.08.2023 g.]
- Актуализирана стипендиантската програма за обучение на учители „Klebensberg“, Унгария (2022) Достъпна на: <https://kormany.hu/hirek/megjelent-a-klebensberg-kepzesi-osztondij-program-20222023-tanevi-palyazati-felhivas>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Aktualizirana stipendianskata programa za obuchenie na uchiteli „Klebensberg“, Ungaria (2022) Dostapna na: <https://kormany.hu/hirek/megjelent-a-klebensberg-kepzesi-osztondij-program-20222023-tanevi-palyazati-felhivas>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]
- Актуализирана Обща рамка за ранно детско образование в институции за грижа за децата. Германия (2022) Достъпна на: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2004/2004_06_03-Fruehe-Bildung-Kindertageseinrichtungen.pdf. Последен достъп на: 09.08.2023 г.

- [Aktualizirana Obshta ramka za ranno detsko obrazovanie v institutsii za grizha za detsata. Germania (2022) Dostapna na: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2004/2004_06_03-Fruehe-Bildung-Kindertageseinrichtungen.pdf. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Актуализирана Препоръка за културно образование на деца и младежи. Германия. (2022) Достъпна на: https://www.kmk.org/fileadmin/pdf/PresseUndAktuelles/2022/2022_12_08-Empfehlung-Kulturelle-Bildung.pdf. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Aktualizirana Preporaka za kulturno obrazovanie na detsa i mladezhi. Germania (2022) Dostapna na: https://www.kmk.org/fileadmin/pdf/PresseUndAktuelles/2022/2022_12_08-Empfehlung-Kulturelle-Bildung.pdf. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]
- Актуализирани базови учебни програми по Технологии, Полски език и Предприемачество, разработена учебна програма по Латински език. Полша (2023) Достъпни на: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zmiany-w-podstawie-programowej-ksztalcenia-ogolnego>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Aktualizirani bazovi uchebni programi po Tehnologii, Polski ezik i Predpriemachestvo, razrabotena uchebna programa po Latinski ezik. Polsha (2023) Dostapni na: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zmiany-w-podstawie-programowej-ksztalcenia-ogolnego>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]
- Актуализирано учебно съдържание за началните училища. Естония (2023) Достъпно на: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020?leiaKehtiv>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Aktualizirano uchebno sadarzhanie za nachalnite uchilishta. Estonia (2023) Dostapno na: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020?leiaKehtiv>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Актуализирано учебно съдържание за гимназиалния етап на обучение. Естония (2023) Достъпно на: <https://www.riigiteataja.ee/akt/123042021011?leiaKehtiv>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Aktualizirano uchebno sadarzhanie za gimnazialnia etap na obuchenie. Estonia (2023) Dostapno na: <https://www.riigiteataja.ee/akt/123042021011?leiaKehtiv>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Бакалавърска степен за професионално-педагогическа подготовка на учители – „Bachelor en Formation Pédagogique“. Университет на Люксембург (2023) Достъпно на: https://www.wen.uni.lu/studies/fhse/bachelor_en_formation_pedagogique. Последен достъп на: 01.08.2023 г. [Bakalavarska stepen za profesionalno-pedagogicheska podgotovka na uchiteli – „Bachelor en Formation Pédagogique“. Universitet na Lyuksemburg (2023) Dostapno na: https://www.wen.uni.lu/studies/fhse/bachelor_en_formation_pedagogique. Posleden dostap na: 01.08.2023 g.]
- Втора Национална стратегия за образование за устойчиво развитие (2030). Ирландия (2021) Достъпна на: <https://www.gov.ie/en/press-release/4b35e-ministers-foley-and-harris-announce-joint-public-consultation-on-a-national->

strategy-on-education-for-sustainable-development-to-2030/. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Vтора Natsionalna strategia za obrazovanie za ustoychivo razvitiie (2030). Irlandia (2021) Dostapna na: <https://www.gov.ie/en/press-release/4b35e-ministers-foley-and-harris-announce-joint-public-consultation-on-a-national-strategy-on-education-for-sustainable-development-to-2030/>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]

Декларация за преподаване на историята и настоящето на хора от синти и ромски произход. Германия (2022) Достъпна на: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2022/2022_12_08-Gemeinsame_Erklaerung-Sinti-Roma.pdf. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Deklaratsia za prepodavane na istoriyata i nastoyasheteto na hora ot sinti i romski proizhod. Germania (2022) Dostapna na: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2022/2022_12_08-Gemeinsame_Erklaerung-Sinti-Roma.pdf. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

Декларация за професионално-педагогическата подготовка на учителите. Ирландия (2023) Достъпна на: <https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/251307/f744fbf0-1c49-4be5-bde1-f72calf36781.pdf#page=null>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Deklaratsia za profesionalno-pedagogicheskata podgotovka na uchitelite. Irlandia (2023) Dostapna na: <https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/251307/f744fbf0-1c49-4be5-bde1-f72calf36781.pdf#page=null>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Закон 92/2019 за реформиране на предметът „Гражданско образование“. Италия (2020) Достъпен на: <https://education-profiles.org/europe-and-northern-america/italy/~climate-change-communication-and-education>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Zakon 92/2019 za reformirane na predmetat „Grazhdansko obrazovanie“. Italia (2020) Dostapen na: <https://education-profiles.org/europe-and-northern-america/italy/~climate-change-communication-and-education>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g]

Закон за организиране на дейности в училище чрез мултидисциплинарния екип за подкрепа на приобщаващото образование. Португалия (2020) Достъпен на: <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/decreto-lei/20-h-2020-133723695>. Последен достъп на: 01.08.2023 г. [Zakon za organizirane na deynosti v uchilishte chrez multidistsiplinarnia ekip za podkrepa na priobshavashtoto obrazovanie. Portugalia (2020) Dostapen na: <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/decreto-lei/20-h-2020-133723695>. Posleden dostap na: 01.08.2023 g.]

Закон за образованието (2020) Испания, Boletín oficial del Estado, 340, sec. 1. Достъпен на: <https://www.boe.es/boe/dias/2020/12/30/pdfs/BOE-A-2020-17264.pdf>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Zakon za obrazovaniето (2020) Ispania, Boletín oficial del Estado, 340, sec. 1. Dostapen na: <https://www.boe.es/boe/dias/2020/12/30/pdfs/BOE-A-2020-17264.pdf>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

- Закон за двугодишно предучилищно образование. Гърция (2020) Достъпен на: https://www.et.gr/api/DownloadFeksApi/?fek_pdf=20200100133. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Zakon za dvugodishno preduchilishtno obrazovanie. Gartsia (2020) Dostapen na: https://www.et.gr/api/DownloadFeksApi/?fek_pdf=20200100133. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]
- Закон за образованието и обучението, изм. Словакия (2021) Достъпен на: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/20220115.html>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Zakon za obrazovaniето i obuchenieto, izm. Slovakia (2021) Dostapen na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/20220115.html>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Закон за изменение на Закона за организацията и финансирането на образованието. Словения (2021) Достъпен на: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2021-01-4285?sop=2021-01-4285>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Zakon za izmenenie na Zakona za organizatsiyata i finansiraneto na obrazovaniето. Slovenia (2021) Dostapen na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2021-01-4285?sop=2021-01-4285>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]
- Закон за педагогическите и професионалните кадри, изм. Словакия (2021) Достъпен на: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2009/317/20180101>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Zakon za pedagogicheskite i profesionalnite kadri, izm. Slovakia (2021) Dostapen na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2009/317/20180101>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Закон за укрепване на качеството, функционалността и връзката на висшите учебни заведения с обществото. Гърция (2022) Достъпен на: https://www.et.gr/api/DownloadFeksApi/?fek_pdf=20200100141. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Zakon za ukrepyane na kachestvoto, funktSIONalnostta i vrazkata na visshite uchebni zavedenia s obshtestvoto. Gartsia (2022) Dostapen na: https://www.et.gr/api/DownloadFeksApi/?fek_pdf=20200100141. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Закон за професионалното образование, изм. 2022. Латвия (2022) Достъпен на: <https://likumi.lv/ta/id/20244-profesionalas-izglitibas-likums>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Zakon za profesionalното образование, изм. 2022. Latvia (2022) Dostapen na: <https://likumi.lv/ta/id/20244-profesionalas-izglitibas-likums>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]
- Закон за предучилищното образование, изм. и доп. Хърватия (2022) Достъпен на: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_05_57_805.html. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Zakon za preduchilishtnoto образование, izm. i dop. Harvatia (2022) Dostapen na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_05_57_805.html. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]
- Закон за висшето образование и научната дейност. Хърватия (2022) Достъпен на: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1834.

- html. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Zakon za vissheto obrazovanie i nauchnata deynost. Harvatia (2022) Dostapen na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1834.html. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]
- Закон за осигуряване на качеството на висшето образование и науката. Хърватия (2023) Достъпен на: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_12_151_2330.html. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Zakon za osiguryavane na kachestvoto na vissheto obrazovanie i naukata. Harvatia (2023) Dostapen na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_12_151_2330.html. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]
- Закон за предучилищните детски институции, изм. Естония (2023) Достъпен на: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/512112013001/consolide/current>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Zakon za preduchilishtnite detski institutsii, izm. Estonia (2023) Dostapen na: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/512112013001/consolide/current>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Инвестиционен план за дигитализиране на училищната система. Италия (2020) Достъпен на: https://pnrr.istruzione.it/wp-content/uploads/2021/12/PNRR_EN.pdf. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Investitsionen plan za digitalizirane na uchilishtnata sistema. Italia (2020) Dostapen na: https://pnrr.istruzione.it/wp-content/uploads/2021/12/PNRR_EN.pdf. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Инвестиционен план за равни възможности и равенство между половете, равенство в образованието и ориентирането при избора на предметите от STEM сферата, компютърни науки и многоезикова компетентност за всички ученици. Италия (2021) Достъпен на: https://pnrr.istruzione.it/wp-content/uploads/2021/12/PNRR_EN.pdf. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Investitsionen plan za ravni vazmozhnosti i ravenstvo mezhdu polovete, ravenstvo v obrazovanieto i orientiraneto pri izbora na predmetite ot STEM sferata, kompyutarni nauki i mnogoezikova kompetentnost za vsichki uchenitsi. Italia (2021) Dostapen na: https://pnrr.istruzione.it/wp-content/uploads/2021/12/PNRR_EN.pdf. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]
- Инвестиционен план за основните компетентности на учениците, за противодействие на преждевременното напускане на училище. Италия (2021) Достъпен на: https://pnrr.istruzione.it/wp-content/uploads/2021/12/PNRR_EN.pdf. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Investitsionen plan za osnovnite kompetentnosti na uchenitsite, za protivodeystvie na prezhdevremennoto napuskane na uchilishte. Italia (2021) Dostapen na: https://pnrr.istruzione.it/wp-content/uploads/2021/12/PNRR_EN.pdf. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Концепция за помощ за домашна работа „Aide aux devoirs“. Люксембург (2022) Достъпна на: <https://men.public.lu/content/dam/men/catalogue-publications/dossiers-de-presse/2021-2022/220707-hausaufgabenhelf-dossier-de-presse.pdf>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Kontseptsia za pomoshht za domashna

rabota „Aide aux devoirs“. Lyuksemburg (2022) Dostapna na: <https://men.public.lu/content/dam/men/catalogue-publications/dossiers-de-presse/2021-2022/220707-hausaufgabenhellef-dossier-de-presse.pdf>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Координационна мрежа за подобряване професионалната компетентност на учителите в отделните окръзи и методическа подкрепа за по-нататъшно укрепване на общността на учителите. Латвия (2020) Достъпно на: <https://bnn-news.com/next-year-onward-schools-in-latvia-will-start-adopting-changes-to-teaching-approach-208871>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Koordinatsionna mrezha za podobryavane profesionalnata kompetentnost na uchitelite v otdelnite okrazi i metodicheska podkrepa za po-natatašno ukrepvane na obshtnostta na uchitelite. Latvia (2020) Dostapno na: <https://bnn-news.com/next-year-onward-schools-in-latvia-will-start-adopting-changes-to-teaching-approach-208871>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]

Кралски указ 822/2021 за организация на университетското образование и гарантиране на качеството. Испания (2021) Достъпен на: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2021-15781>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Kralски ukaz 822/2021 za organizatsia na universitetskoto obrazovanie i garantirane na kachestvoto. Ispania (2021) Dostapen na: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2021-15781>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]

Кралски указ 95/2022 за организацията и базовото съдържание на образованието и грижите в ранна детска възраст. Испания (2022) Достъпен на: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-1654>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Kralски ukaz 95/2022 za organizatsiyata i bazovoto sadarzhanie na obrazovaniето i grizhite v ranna detska vazrast. Ispania (2022) Dostapen na: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-1654>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]

Кралски указ 157/2022 за организацията на началното образование. Испания (2022) Достъпена на: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-3296>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Kralски ukaz 157/2022 za organizatsiyata na nachalното obrazovanie. Ispania (2022) Dostapen na: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-3296>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Кралски указ 217/2022 за организацията на задължителното средно образование. Испания (2022) Достъпен на: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-4975. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Kralски ukaz 217/2022 za organizatsiyata na zadalzhitelното sredno obrazovanie. Ispania (2022) Dostapen na: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-4975. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]

Кралски указ 243/2022 за организацията на образователна степен „bachillerato“. Испания (2022) Достъпен на: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-5521>. Последен достъп на: 04.08.2023 г.

- [Kralски указ 243/2022 за organizatsiyata na obrazovatelna stepen „bachillerato“. Ispania (2022) Dostapen na: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-5521>. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]
- Кралски указ 272/2022 за Национална квалификационна рамка за учене през целия живот. Испания (2022) Достъпна на: <https://boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-7490>. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Kralски указ 272/2022 za Natsionalna kvalifikatsionna ramka za uchene prez tselia zhivot. Ispania (2022) Dostapna na: <https://boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-7490>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]
- Мерки за противодействие на ранното отпадане от училище. Португалия. (2020) Достъпни на: <https://files.dre.pt/1s/2020/07/13902/0000200009.pdf>. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Merki za protivodeystvie na rannoto otpadane ot uchilishte. Portugalia (2020) Dostapni na: <https://files.dre.pt/1s/2020/07/13902/0000200009.pdf>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]
- Мерки за подкрепа на кариерното консултиране в образователните институции. Латвия (2021) Достъпни на: <https://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40506352&mode=mk&date=2021-08-24>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Merki za podkrepa na kariernoto konsultirane v obrazovatelnite institutsii. Latvia (2021) Dostapni na: <https://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40506352&mode=mk&date=2021-08-24>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Мерки за подкрепа на украинските студенти и учени. Финландия (2022) Достъпно на: <https://okm.fi/en/-/altogether-eur-5.5-million-towards-higher-education-for-beneficiaries-of-temporary-protection>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Merki za podkrepa na ukrainските studenti i ucheni. Finlandia (2022) Dostapno na: <https://okm.fi/en/-/altogether-eur-5.5-million-towards-higher-education-for-beneficiaries-of-temporary-protection>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]
- Мерки за интеграция в образователната система на индивиди, ползващи се от временна закрила. Словения (2022) Достъпни на: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED8538>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Merki za integratsia v obrazovatelната sistema na individi, polzvashti se ot vremenna zakrila. Slovenia (2022) Dostapni na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED8538>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Мерки за образователна интеграция на деца от Украйна. Люксембург (2022) Достъпни на: https://gouvernement.lu/fr/actualites/toutes_actualites/communiqués/2022/06-juin/14-meisch-eleves-ukrainiens.html. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Merki za obrazovatelna integratsia na detsa ot Ukrayna. Lyuksemburg (2022) Dostapni na: https://gouvernement.lu/fr/actualites/toutes_actualites/communiqués/2022/06-juin/14-meisch-eleves-ukrainiens.html. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

- Мерки за интеграция на ученици – мигранти. Кипър. (2022) Достъпни на: <http://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp14234a>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Merki za integratsia na uchenitsi – migranti. Kipar (2022) Dostapni na: <http://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp14234a>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Мерки за образователна интеграция на деца-бежанци. Словения (2022). Достъпни на: (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED8538>). Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Merki za obrazovatelna integratsia na detsa-bezhantsi. Slovenia (2022) Dostapni na: (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED8538>). Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Мерки за отговор на недостатъчния брой учители. Германия (2023) Достъпни на: <https://www.kmk.org/de/presse/pressearchiv/mitteilung/kmk-verabredet-weitere-massnahmen-als-reaktion-auf-den-lehrkraeftebedarf.html>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Merki za odgovor na nedostatachnia broj uchiteli. Germania (2023) Dostapni na: <https://www.kmk.org/de/presse/pressearchiv/mitteilung/kmk-verabredet-weitere-massnahmen-als-reaktion-auf-den-lehrkraeftebedarf.html>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]
- Министерство на образованието и професионалното обучение. Испания (2020) Програма за обучения, усъвършенстване и мобилности за учители в сферата на професионалното образование. Достъпна на: <https://www.educacionyfp.gob.es/prensa/actualidad/2020/11/20201103-programacooperacionfp.html>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i profesionalното obuchenie. Ispania.(2020) Programa za obuchenia, usavarshenstvane i mobilnosti za uchiteli v sferata na profesionalното obrazovanie. Dostapna na: <https://www.educacionyfp.gob.es/prensa/actualidad/2020/11/20201103-programacooperacionfp.html>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]
- Министерство на образованието и младежта. Франция.(2021) План за индивидуална грижа поради здравословни причини. Достъпен на: <https://www.education.gouv.fr/bo/21/Hebdo9/MENE2104832C.htm>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i mladezhata. Frantsia (2021) Plan za individualna grizha poradi zdravoslovni prichini. Dostapen na: <https://www.education.gouv.fr/bo/21/Hebdo9/MENE2104832C.htm>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]
- Министерство на образованието и младежта. Франция (2021) Подобрена идентификация, ориентация и управление на ученици в ситуации на стрес, психологически дистрес или в опасност. Достъпно на: <https://www.education.gouv.fr/bo/21/Hebdo7/MENE2105490C.htm>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i mladezhata. Frantsia (2021) Podobrena identifikatsia, orientatsia i upravlenie na uchenitsi v situatsii na stres, psihologicheski distres ili v opasnost. Dostapno na: <https://www.education.gouv.fr/bo/21/Hebdo7/MENE2105490C.htm>.

education.gouv.fr/bo/21/Hebdo7/MENE2105490C.htm. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]

Министерство на образованието и младежта. Франция (2021). Програма за превенция на тормоза. Достъпна на: <https://www.education.gouv.fr/l-ecole-de-la-republique-annee-scolaire-2021-2022-324650>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i mladezhata. Frantsia (2021) Programa za preventsia na tormoza. Dostapna na: <https://www.education.gouv.fr/l-ecole-de-la-republique-annee-scolaire-2021-2022-324650>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]

Министерство на образованието и младежта. Франция (2021) Академични училища за продължаващо професионално обучение на учителите. Достъпно на: <https://www.education.gouv.fr/grenelle-de-l-education-une-concertation-inedite-par-son-ampleur-et-ses-modalites-306837>. Последен достъп на: 04.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i mladezhata. Frantsia (2021) Akademichni uchilishta za prodalzhavashto profesionalno obuchenie na uchitelite. Dostapno na: <https://www.education.gouv.fr/grenelle-de-l-education-une-concertation-inedite-par-son-ampleur-et-ses-modalites-306837>. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]

Министерство на образованието и младежта. Франция (2021) Подготвителен курс за професията „учител“. Достъпно на: <https://www.devenirenseignant.gouv.fr/>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i mladezhata. Frantsia (2021) Podgotvitelen kurs za profesiyata „uchitel“. Dostapno na: <https://www.devenirenseignant.gouv.fr/>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]

Министерство на образованието и професионалното обучение. Испания (2021) Закон за организация и интеграция на професионалното обучение. Достъпен на: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-5139>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i profesionalното obuchenie. Ispania (2021) Zakon za organizatsia i integratsia na profesionalното obuchenie. Dostapen na: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-5139>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Министерство на образованието. Швеция (2021) Национален план за сигурност и изучаване на мира. Достъпен на: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemior/2021/05/ds-202113/>. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето. Shvetsia (2021) Natsionalen plan za sigurnost i izuchavane na mira. Dostapen na: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemior/2021/05/ds-202113/>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]

Министерство на образованието и науката. Полша (2021) Съвет за информационни и комуникационни технологии в образованието и системите за висше образование и наука. Достъпно на: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/spotkanie-inaugurujace-dzialalnosc-rady-do-spraw-technologiei-informacyjno-komunikacyjnych-w-systemach-oswiaty-oraz-szkolnictwa-wyzszego-i>

nauki. Последен достъп на: 04.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i naukata. Polsha (2021) Savet za informatsionni i komunikatsionni tehnologii v obrazovaniето i sistemite za visshe obrazovanie i nauka. Dostapno na: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/spotkanie-inaugurujace-dzialalnosc-rady-do-spraw-technologii-informacyjno-komunikacyjnych-w-systemach-oswiaty-oraz-szkolnictwa-wyzszego-i-nauki>. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]

Министерство на образованието и професионалното обучение. Испания (2022) Споразумение за сертифицирането, акредитацията и признаването дигиталната компетентност на учителите. Достъпно на: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-11574. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i profesionalното obuchenie. Ispania (2022) Sporazumenie za sertifitsiraneto, akreditatsiyata i priznavaneto digitalnata kompetentnost na uchitelite. Dostapno na: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-11574. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]

Министерство на образованието, младежта и спорта. Чехия (2022) Решение за оказване на подкрепа на украински студенти и учени. Достъпно на: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/podnet-k-predkladani-zadosti-v-ramci-fondu-vzdelavaci-10?source=rss>. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето, mladezhata i sporta. Chehia (2022) Reshenie za okazvane na podkrepa na ukrainski studenti i ucheni. Dostapno na: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/podnet-k-predkladani-zadosti-v-ramci-fondu-vzdelavaci-10?source=rss>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]

Министерство на образованието и младежта. Франция (2022) Платформа „My disability journey”. Достъпна на: <https://www.gouvernement.fr/actualite/la-plateforme-mon-parcours-handicap-lance-une-rubrique-scolaire>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i mladezhata. Frantsia (2022) Platforma „My disability journey”. Dostapna na: <https://www.gouvernement.fr/actualite/la-plateforme-mon-parcours-handicap-lance-une-rubrique-scolaire>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]

Министерство на образованието и младежта. Франция (2022) Учебна година 2022/23 – да изградим училището задно. Подобряване условията на работа и професионално развитие на педагогическите кадри. Промени в конкурсните изпити за наемане на учители. Достъпно на: <https://www.education.gouv.fr/annee-scolaire-2022-2023-construisons-ensemble-une-ecole-engagee-342475>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i mladezhata. Frantsia (2022) Uchebna godina 2022/23 – da izgradim uchilishteto zadno. Podobryavane usloviyata na rabota i profesionalno razvitie na pedagogicheskite kadri. Promeni v konkursnite izpiti za naemane na uchiteli. Dostapno na: <https://www.education.gouv.fr/annee-scolaire-2022-2023-construisons-ensemble-une-ecole-engagee-342475>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]

- Министерство на образованието и науката. Курсове за следдипломна педагогическа квалификация. Полша (2023) Достъпни на: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/spotkanie-kierownictwa-mein-ze-zwiazkami-zawodowymi3>. Последен достъп на: 01.06.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i naukata. Kurseve za sleddiplomna pedagogicheska kvalifikatsia. Polsha (2023) Dostapni na: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/spotkanie-kierownictwa-mein-ze-zwiazkami-zawodowymi3>. Posleden dostap na: 01.06.2023 g.]
- Министерство на образованието и младежта. Франция (2023) Дигитална образователна стратегия (2023–2027). Достъпна на: <https://www.education.gouv.fr/strategie-du-numerique-pour-l-education-2023-2027-344263>. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Ministerstvo na obrazovaniето i mladezhata. Frantsia (2023) Digitalna obrazovatelna strategia (2023-2027). Dostapna na: <https://www.education.gouv.fr/strategie-du-numerique-pour-l-education-2023-2027-344263>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]
- Наредби за организация на държавните зрелостни изпити. Италия (2021) Достъпни на: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/italy/national-reforms-school-education>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Naredbi za organizatsia na darzhavnite zrelostni izpiti. Italia (2021) Dostapni na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/italy/national-reforms-school-education>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Национална основна учебна програма. Унгария (2020) Достъпна на: <https://www.dw.com/en/new-school-curriculum-raises-eyebrows-in-orbans-hungary/a-52964617>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Natsionalna osnovna uchebna programa. Ungaria (2020) Dostapna na: <https://www.dw.com/en/new-school-curriculum-raises-eyebrows-in-orbans-hungary/a-52964617>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]
- Национален план за сигурност и учене в безопасна среда. Швеция (2021) Достъпен на: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2021/05/ds-202113/>. Последен достъп на: 04.08.2023 г. [Natsionalen plan za sigurnost i uchene v bezopasna sreda. Shvetsia (2021) Dostapenna: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2021/05/ds-202113/>. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]
- Национална стратегия за уменията. Ирландия (2021) Достъпна на: <https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/24412/0f5f058feec641bbb92d34a0a8e3daff.pdf#page=null>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Natsionalna strategia za umeniyata. Irlandia (2021) Dostapna na: <https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/24412/0f5f058feec641bbb92d34a0a8e3daff.pdf#page=null>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]
- Национален план за възстановяване и устойчивост. Кипър (2021) Достъпен на: <https://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp13107a>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Natsionalen plan za vazstanovyavane i ustoychivost. Kipar

(2021) Достъпен на: <https://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp13107a>.
Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Национална програма „Повишаване на компетентностите на преподавателите в държавните висши училища, подготвящи бъдещи учители“. България (2021) Достъпна на: <https://web.mon.bg/bg/101030>. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Natsionalna programa „Povishavane na kompetentnostite na prepodavatelите v darzhavnite visshi uchilishta, podgotvyashti badeshti uchiteli“. Bulgaria (2021) Dostapna na: <https://web.mon.bg/bg/101030>. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

Националната програма „Дигитална квалификация“. България (2021) Достъпна на: <https://web.mon.bg/bg/101029>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Natsionalnata programa „Digitalna kvalifikatsia“. Bulgaria (2021) Dostapna na: <https://web.mon.bg/bg/101029>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Националната образователна кампания „Депресия в тийнейджърска възраст. Живот онлайн/офлайн не позволявай на детето да се отпише от живота“. Полша (2021) Достъпна на: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/kampania-spoleczno-edukacyjna-nastoletnia-depresja--nie-pozwol-dziecku-wylogowac-sie-z-zycia>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Natsionalnata obrazovatelna kampania „Depresia v tiyneydzharska vazrast. Zhivot onlayn/offlayn ne pozvolyavay na deteto da se otpishe ot zhivota“. Polsha (2021) Dostapna na: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/kampania-spoleczno-edukacyjna-nastoletnia-depresja--nie-pozwol-dziecku-wylogowac-sie-z-zycia>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]

Национална професионална програма за директори и учители в детски градини и училища. Швеция (2021) Достъпна на: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2021/07/professionsprogram-for-rektorer-larare-och-forskollarare/>). Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Natsionalna profesionalna programa za direktori i uchiteli v detski gradini i uchilishta. Shvetsia (2021) Dostapna na: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2021/07/professionsprogram-for-rektorer-larare-och-forskollarare/>). Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

Национален институт за образователни технологии и подготовка на учители. Испания (2022) School Code Plan 4.0. Достъпен на: <https://intef.es/>. Последен достъп на: 04.08.2023 г. [Natsionalen institut za obrazovatelni tehnologii i podgotovka na uchiteli. Ispania (2022).School Code Plan 4.0. Dostapen na: <https://intef.es/>. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]

Национален план за възстановяване на областта на висшето образование през 2022–2024 г. Чехия (2022) Достъпен на: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-podpori-3-miliardami-korun-z-narodniho-planu-obnovy?highlightWords=n%C3%A1rodn%C3%AD+pl%C3%A1n+obnovy>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Natsionalen plan za vazstanovyavane na oblastta na

vissheto obrazovanie prez 2022-2024 g. Chehia (2022) Dostapen na: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-podpori-3-miliardami-korun-z-narodniho-planu-obnovy?highlightWords=n%C3%A1rodn%C3%AD+pl%C3%A1n+obnovy>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]

Национален план за мерки за защита и приобщаване на разселените лица от Украйна, ползващи се от временна закрила в Румъния. Румъния (2022) Достъпен на: <https://refugees.qie.ro/home>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g. [Natsionalen plan za merki za zashtita i priobshtavane na razselenite litsa ot Ukrayna, polzvashti se ot vremenna zakrila v Rumania. Rumania (2022) Dostapen na: <https://refugees.qie.ro/home>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Национален план за борба с расизма, антисемитизма и дискриминацията на база произход (2023–2026 г.). Франция. Достъпен на: <https://www.gouvernement.fr/actualite/un-nouveau-plan-national-contre-la-haine-et-les-discriminations>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g. [Natsionalen plan za borba s rasizma, antisemitizma i diskriminatsiyata na baza proizhod (2023 – 2026 g.). Frantsia. Dostapen na: <https://www.gouvernement.fr/actualite/un-nouveau-plan-national-contre-la-haine-et-les-discriminations>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Национален стратегически план за научни изследвания и иновации. Малта. (2022) Достъпен на: https://meac.gov.mt/en/Public_Consultations/MEDE/Documents/National%20Research%20and%20Innovation%20Strategy%20Consultation%20Document.pdf. Posleden dostap na: 03.08.2023 g. [Natsionalen strategicheski plan za nauchni izsledvania i inovatsii. Malta. (2022) Dostapen na: https://meac.gov.mt/en/Public_Consultations/MEDE/Documents/National%20Research%20and%20Innovation%20Strategy%20Consultation%20Document.pdf. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]

Национална стратегия за дигитализация на системата за училищно образование. Швеция. (2023) Достъпна на: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/03/forslag-pa-nationell-digitaliseringsstrategi-skickas-pa-remiss/>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g. [Natsionalna strategia za digitalizatsia na sistemata za uchilishtno obrazovanie. Shvetsia. (2023) Dostapna na: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/03/forslag-pa-nationell-digitaliseringsstrategi-skickas-pa-remiss/>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

Национална рамка за качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст. България. (2023) Достъпна на: <https://web.mon.bg/bg/101109>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g. [Natsionalna ramka za kachestvoto na obrazovaniето i grizhite v ranna detska vazrast. Bulgaria. (2023). Dostapna na: <https://web.mon.bg/bg/101109>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]

Нов Държавен стандарт за началното образование. Латвия. (2020) Достъпен на: <https://bnn-news.com/next-year-onward-schools-in-latvia-will-start->

adopting-changes-to-teaching-approach-208871. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Nov Darzhaven standart za nachalното obrazovanie. Latvia. (2020). Dostapen na: <https://bnn-news.com/next-year-onward-schools-in-latvia-will-start-adopting-changes-to-teaching-approach-208871>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]

Нова Държавна учебна програма за начален и прогимназиален етап на образование. Словакия. (2023) Достъпна на: <https://www.minedu.sk/statny-vzdelavaci-program-pre-zakladne-vzdelavanie-2023/>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Nova Darzhavna uchebna programa za nachalen i progimnazialen etap na obrazovanie. Slovakia. (2023). Dostapna na: <https://www.minedu.sk/statny-vzdelavaci-program-pre-zakladne-vzdelavanie-2023/>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

Образователна програма за деца и младежи с емоционални и поведенчески проблеми и затруднения, изм. Словения. (2022) Достъпна на: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/vzgojni_program_VIZ_s_priporocili.pdf. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Obrazovatelna programa za detsa i mladezhi s emotsionalni i povedencheski problemi i zatrudnenia, izm. Slovenia. (2022). Dostapna na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/vzgojni_program_VIZ_s_priporocili.pdf. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]

Парламентарно решение. Гърция. (2019) Задължително изискване децата, търсещи убежище, да бъдат записани в училищната система и включени във формалното образование, независимо къде пребивават. Достъпно: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/45089a04-en/index.html?itemId=/content/component/45089a04-en>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Parlamentarno reshenie. Gartsia. (2019) Zadalzhitelno iziskvane detsata, tarseshti ubezhishte, da badat zapisani v uchilishtnata sistema i vklyucheni vav formalното образование, nezavisimo kade prebivavat. Dostapno: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/45089a04-en/index.html?itemId=/content/component/45089a04-en>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Парламентарно решение. Швеция. (2023) Повишаване бюджета за специалните училища и увеличаване броя на специалните учители. Достъпно на: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/03/regeringen-satsar-pa-akutskolor-och-okad-tillgang-till-speciallarare/>. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Parlamentarno reshenie. Shvetsia. (2023). Povishavane byudzheta za spetsialnite uchilishta i uvelichavane broya na spetsialnite uchiteli. Dostapno na: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/03/regeringen-satsar-pa-akutskolor-och-okad-tillgang-till-speciallarare/>. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

Парламентарно решение. Швеция. (2023) Безвъзмездна помощ за продължаващото професионално развитие на учителите. Достъпно на: <https://www>.

regeringen.se/pressmeddelanden/2023/03/regeringen-satsar-873-miljoner-pa-fortbildning-for-bredare-och-djupare-lararkompetens/. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Parlamentarno reshenie. Shvetsia. (2023). Bezvazmezdna pomosht za prodalzhashtoto profesionalno razvitie na uchitelite. Dostapno na: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/03/regeringen-satsar-873-miljoner-pa-fortbildning-for-bredare-och-djupare-lararkompetens/>. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

Пилотно изследване ефективността на „21st Century Skills Labs“ модул. Гърция. (2020) Достъпно на: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/45089a04-en/index.html?itemId=/content/component/45089a04-en>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Pilotno izsledvane efektivnostta na „21st Century Skills Labs“ modul. Gartsia. (2020). Dostapno na: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/45089a04-en/index.html?itemId=/content/component/45089a04-en>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

Пилотен проект „City Connects“. Ирландия. (2020) Достъпен на: <https://www.gov.ie/en/policy-information/a2f95-north-east-inner-city-initiative-neic/>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Piloten proekt „City Connects“. Irlandia. (2020). Dostapen na: <https://www.gov.ie/en/policy-information/a2f95-north-east-inner-city-initiative-neic/>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]

Пилотна програма за психологическа и педагогическа подкрепа за ученици и учители. Полша. (2021) Достъпна на: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/program-wsparcia-psychologiczno-pedagogicznego-dla-uczniow-i-nauczycieli-w-pandemii>. Последен достъп на: 03.08.2023 г. [Pilotna programa za psihologicheska i pedagogicheska podkrepa za uchenitsi i uchiteli. Polsha. (2021). Dostapna na: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/program-wsparcia-psychologiczno-pedagogicznego-dla-uczniow-i-nauczycieli-w-pandemii>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]

Пилотно апробиране на национални диагностични изпити. Гърция. (2022) Достъпно на: <http://iep.edu.gr/el/arxiki-eedx>. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Pilotno aprobirane na natsionalni diagnostichni izpiti. Gartsia. (2022). Dostapno na: <http://iep.edu.gr/el/arxiki-eedx>. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

План за дигитално обучение. Австрия. (2020) Достъпен на: <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/zrp/dibi.html>. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Plan za digitalno obuchenie. Avstria. (2020). Dostapen na: <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/zrp/dibi.html>. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

План за възстановяване, трансформация и устойчивост. Испания. (2021) Достъпен на: <https://www.lamoncloa.gob.es/presidente/actividades/Paginas/2020/espana-puede.aspx>. Последен достъп на: 04.08.2023 г. [Plan za vazstanovyavane, transformatsia i ustoychivost. Ispania. (2021). Dostapen

na: <https://www.lamoncloa.gob.es/presidente/actividades/Paginas/2020/espana-puede.aspx>. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]

План за възстановяване и устойчивост. Словения. (2021) Достъпен на: <https://www.eu-skladi.si/sl/po-2020/nacrt-za-okrevanje-in-krepitev-odpornosti>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Plan za vazstanovyavane i ustoychivost. Slovenia. (2021). Dostapen na: <https://www.eu-skladi.si/sl/po-2020/nacrt-za-okrevanje-in-krepitev-odpornosti>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

План Escola + 21/23. Португалия. (2021) Достъпен на: <https://escolamais.dge.mec.pt/>. Последен достъп на: 04.08.2023 г. [Plan Escola + 21/23. Portugalia. (2021). Dostapen na: <https://escolamais.dge.mec.pt/>. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]

План за действие за дигитално развитие. Португалия. (2021) Достъпен на: <https://digital.dge.mec.pt/sites/default/files/documents/2021/43-b736cbd1abc1a2fd7db54b52b259f2f5.pdf>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Plan za deystvie za digitalno razvitie. Portugalia. (2021). Dostapen na: <https://digital.dge.mec.pt/sites/default/files/documents/2021/43-b736cbd1abc1a2fd7db54b52b259f2f5.pdf>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]

План за действие за разработване на предложение за въвеждане на словенския жестов език в системата на предучилищното образование, основното училищно образование и средното образование в периода 2021–2024 г. Словения. (2021) Достъпен на: <https://www.gov.si/podrocja/izobrazevanje-znanost-in-sport/razvoj-in-kakovost-izobrazevanja/#e139189>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Plan za deystvie za razrobotvane na predlozhenie za vavezhane na slovenskia zhestov ezik v sistemata na preduchilishtnoto obrazovanie, osnovnoto uchilishtno obrazovanie i srednoto obrazovanie v perioda 2021-2024 g. Slovenia. (2021). Dostapen na: <https://www.gov.si/podrocja/izobrazevanje-znanost-in-sport/razvoj-in-kakovost-izobrazevanja/#e139189>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

План за дигитализация на университетското образование. Испания. (2021). Достъпен на: <https://www.universidades.gob.es/el-ministerio-de-universidades-presenta-un-ambicioso-plan-de-digitalizacion-para-el-sistema-universitario/>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Plan za digitalizatsia na universitetskoto obrazovanie. Ispania. (2021) Dostapen na: <https://www.universidades.gob.es/el-ministerio-de-universidades-presenta-un-ambicioso-plan-de-digitalizacion-para-el-sistema-universitario/>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]

План за действие за предотвратяване на тормоза, подигравките, насилието и тормоза в училищата и образователните институции. Финландия. (2021) Достъпен на: <https://okm.fi/en/-/action-plan-to-prevent-bullying-resources-education-and-legislative-amendments-at-the-centre>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Plan za deystvie za predotvratyavane na tormoza, podigravkite, nasiliето и tormoza v uchilishtata i obrazovatelните институции. Finlandia. (2021) Dostapen na: <https://okm.fi/en/-/action-plan-to-prevent-bullying-resources-education-and-legislative-amendments-at-the-centre>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]

nasiliето i tormoza v uchilishtata i obrazovatelните institutsii. Finlandia. (2021). Dostapen na: <https://okm.fi/en/-/action-plan-to-prevent-bullying-resources-education-and-legislative-amendments-at-the-centre>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]

План за стандартизацията на заетостта на специалните/ресурсни учители в детските градини и училищата. Полша. (2022) Достъпен на: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/nowe-stanowisko-w-przedszkolach-i-szkolach-ogolnodostepnych-i-integracyjnych--pedagog-specjalny-kto-moze-nim-zostac>. Posleden dostap na: 06.08.2023 г. [Plan za standartizatsiyata na zaetostta na spetsialnite/resursni uchiteli v detskite gradini i uchilishtata. Polsha. (2022). Dostapen na: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/nowe-stanowisko-w-przedszkolach-i-szkolach-ogolnodostepnych-i-integracyjnych--pedagog-specjalny-kto-moze-nim-zostac>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]

План за действие за Гаранция на детето. Португалия. (2022) Достъпен на: Child Guarantee Action Plan 2022–2030. Posleden dostap na: 04.08.2023 г. [Plan za deystvie za Garantsia na deteto. Portugalia. (2022). Dostapen na: Child Guarantee Action Plan 2022–2030. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]

План за прилагане на STEM подходи в образованието. Ирландия. (2022) Достъпен на: <https://www.gov.ie/en/consultation/a9b09-consultation-on-the-stem-education-implementation-plan-20222026/>. Posleden dostap na: 08.08.2023 г. [Plan za prilagane na STEM podhodi v obrazovaniето. Irlandia. (2022). Dostapen na: <https://www.gov.ie/en/consultation/a9b09-consultation-on-the-stem-education-implementation-plan-20222026/>. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

План за действие срещу антисемитизма. Дания. (2022) Достъпен на: <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2022/01/Antisemitism-action-plan-pdf.pdf>. Posleden dostap na: 03.08.2023 г. [Plan za deystvie sreshtu antisemitizma. Dania. (2022). Dostapen na: <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2022/01/Antisemitism-action-plan-pdf.pdf>. Posleden dostap na: 03.08.2023 g.]

План за действие за справяне с тормоза в училищата и училищните сгради за 2022 и 2023 г. Словакия. (2022) Достъпен на: <https://www.minedu.sk/data/att/21853.pdf>. Posleden dostap na: 08.08.2023 г. [Plan za deystvie za spravyane s tormoza v uchilishtata i uchilishtnite sgradi za 2022 i 2023 g. Slovakia. (2022). Dostapen na: <https://www.minedu.sk/data/att/21853.pdf>. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

План за действие към Стратегията за образование и консултиране през целия живот за периода 2022–2024 г. Словакия. (2022) Достъпен на: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/125>. Posleden dostap na: 10.08.2023 г. [Plan za deystvie kam Strategiyata za obrazovanie i konsultirane prez tselia zhivot za perioda 2022-2024 g. Slovakia. (2022). Dostapen na:

<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/125>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

План за привеждане в съответствие на структурните рамкови условия за гимназиалния етап на обучение. Германия. (2023) Достъпен на: <https://www.kmk.org/aktuelles/artikelansicht/kultusministerkonferenz-gleich-rahmenbedingungen-fuer-die-gymnasiale-oberstufe-weiter-an.html>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Plan za privezhdane v saotvetstvie na strukturnite ramkovi uslovia za gimnazialnia etap na obuchenie. Germania. (2023). Dostapen na: <https://www.kmk.org/aktuelles/artikelansicht/kultusministerkonferenz-gleich-rahmenbedingungen-fuer-die-gymnasiale-oberstufe-weiter-an.html>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Правилник за изменение на Правилника за нормите и стандартите за предоставяне на предучилищно образование. Словения. (2021) Достъпен на: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV12026>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Pravilnik za izmenenie na Pravilnika za normite i standartite za predostavyane na preduchilishtno obrazovanie. Slovenia. (2021). Dostapen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV12026>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Правилник за образователната квалификация на преподавателите във висшите професионални колежи и на други педагогически кадри в краткосрочното висше професионално образование, изм. Словения. (2021) Достъпен на: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODRE2099>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Pravilnik za obrazovatelната kvalifikatsia na prepodavatelite vav visshite profesionalni kolezhi i na drugi pedagogicheski kadri v kratkosrochnoto visshe profesionalno obrazovanie, izm. Slovenia. (2021). Dostapen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODRE2099>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]

Правилник за изменение на Правилника за повишаване в звание на служителите в сферата на образованието. Словения. (2022) Достъпен на: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV4272>. Последен достъп на: 04.08.2023 г. [Pravilnik za izmenenie na Pravilnika za povishavane v zvanie na sluzhitelite v sferata na obrazovaniето. Slovenia. (2022). Dostapen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV4272>. Posleden dostap na: 04.08.2023 g.]

Правилник за стипендии за студенти в педагогически специалности. Словения. (2022) Достъпен на: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14523>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Pravilnik za stipendii za studenti v pedagogicheski spetsialnosti. Slovenia. (2022). Dostapen na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14523>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]

Правила за образователната квалификация на преподавателите и други педагогически кадри в програмите за обучение на възрастни. Слове-

ния. (2022) Достъпни на: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/celotno-kazalo/202292>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Pravila za obrazovatelna kvalifikatsia na predavatelite i drugi pedagogicheski kadri v programite za obuchenie na vazrastni. Slovenia. (2022). Dostapni na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/celotno-kazalo/202292>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]

Правила за обучението на възпитатели на деца в предучилищна възраст и други педагогически кадри в програми за деца в предучилищна възраст. Словения. (2022) Достъпни на: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11474>. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Pravila za obuchenieto na vazpitatei na detsa v preduchilishtna vazrast i drugi pedagogicheski kadri v programi za detsa v preduchilishtna vazrast. Slovenia. (2022). Dostapni na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11474>. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

Правилник за изменение на Правилника за провеждане на изпита за придобиване на учителска правоспособност. Словения. (2023) Достъпен на: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14958>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Pravilnik za izmenenie na Pravilnika za provezhdane na izpita za pridobivane na uchitelska pravospobnost. Slovenia. (2023). Dostapen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14958>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]

Правилник за изменение на Правилника за подбор и съфинансиране на програми за продължаващо образование и обучение на педагогическите кадри, Словения. (2023). Достъпен на: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV13060>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Pravilnik za izmenenie na Pravilnika za podbor i safinansirane na programi za prodalzhavashto obrazovanie i obuchenie na pedagogicheskite kadri, Slovenia. (2023). Dostapen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV13060>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Правилник за нивото на владеене на италиански език в детските градини и училищата с преподаване на италиански език. Словения. (2023). Достъпен на: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14955>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Pravilnik za nivoto na vladeene na italianski ezik v detskite gradini i uchilishtata s prepodavane na italianski ezik. Slovenia. (2023). Dostapen na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14955>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Правилник за нивото на владеене на унгарски език в двуезични детски градини и училища с преподаване на унгарски език. Словения. (2023) Достъпен на: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14956>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Pravilnik za nivoto na vladeene na ungarski ezik v dvuezichni detski gradini i uchilishta s prepodavane na ungarski ezik. Slovenia.

(2023). Достъп на: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14956>.
Последен достъп на: 09.08.2023 г.]

Приоритети за действие относно реформиране на специалното образование. Ирландия. (2020) Достъпни на: <https://www.gov.ie/en/press-release/5f5d4-minister-josepha-madigan-td-sets-out-priorities-for-action-to-reform-special-education-provision-in-ireland/>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Prioriteti za deystvie otnosno reformirane na spetsialното obrazovanie. Irlandia. (2020). Dostapni na: <https://www.gov.ie/en/press-release/5f5d4-minister-josepha-madigan-td-sets-out-priorities-for-action-to-reform-special-education-provision-in-ireland/>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]

Препоръки за образованието, насочването и подкрепата към деца и младежи. Германия. (2021). Достъпни на: https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/PresseUndAktuelles/2021/Empfehlung_Geistige_Entwicklung.pdf. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Preporaki za obrazovaniето, nasochvaneto i podkreпata kam detsa i mladezhi. Germania. (2021). Dostapni na: https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/PresseUndAktuelles/2021/Empfehlung_Geistige_Entwicklung.pdf. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]

Препоръка за справяне с антисемитизма в училищата. Германия. (2021) Достъпна на: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/germany/national-reforms-school-education>. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Preporaka za spravyane s antisemitizma v uchilishtata. Germania. (2021). Dostapna na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/germany/national-reforms-school-education>. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

Препоръка за следдипломна квалификация на учителите по физическо възпитание в началните училища. Германия. (2022) Достъпна на: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2022/2022_09_08-Nachqualifizierung-Lehrkraefte-Sport.pdf. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Preporaka za sleddiplomna kvalifikatsia na uchitelite po fizichesko vazpitanie v nachalnite uchilishta. Germania. (2022). Dostapna na: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2022/2022_09_08-Nachqualifizierung-Lehrkraefte-Sport.pdf. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

Принципи за имплементиране на лечебно физическо възпитание. Германия. (2022) Достъпни на: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2022/2022_05_05-Sportfoerderunterricht.pdf. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Printsipi za implementirane na lechebno fizichesko vazpitanie. Germania. (2022). Dostapni na: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2022/2022_05_05-Sportfoerderunterricht.pdf. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Програма за развитие „Правото на образование“ – равен старт в обучение-то. Финландия. (2020). Достъпна на: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161948/Early%20childhood%20education%20>

and%20care%20programme%20-%20Brochure.pdf. Последен достъп на: 7.08.2023 г. [Programa za razvitie „Pravoto na obrazovanie“ – raven start v obuchenieto. Finlandia. (2020). Dostapna na: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161948/Early%20childhood%20education%20and%20care%20programme%20-%20Brochure.pdf>. Posleden dostap na: 7.08.2023 g.]

Програма за имплементиране на европейски фондове за социално развитие (2021–2027). Полша. (2021) Достъпна на: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/podpisanie-porozumienia-miedzy-ministerstwem-funduszy-i-polityki-regionalnej-a-instytucjami-realizujacymi-program-fers-2021-2027-z-udzialem-ministra-przemyslaw-a-czarnka>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Programa za implementirane na evropeyski fondove za sotsialno razvitie (2021–2027). Polsha. (2021). Dostapna na: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/podpisanie-porozumienia-miedzy-ministerstwem-funduszy-i-polityki-regionalnej-a-instytucjami-realizujacymi-program-fers-2021-2027-z-udzialem-ministra-przemyslaw-a-czarnka>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]

Програма STEM в началните училища. Кипър. (2021) Достъпна на: <https://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp12928a>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Programa STEM v nachalnite uchilishta. Kipar. (2021). Dostapna na: <https://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp12928a>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Програма за лидерство във висшето образование и образователната система. Латвия. (2022) Достъпна на: <https://innovationeducation.lv/par-mit-projektu/>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Programa za liderstvo vav vissheto obrazovanie i obrazovatelната sistema. Latvia. (2022) Dostapna na: <https://innovationeducation.lv/par-mit-projektu/>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]

Програма за развитие на педагогическото образование (2022–2026). Финландия. (2022). Достъпна на: (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164179>). Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Programa za razvitie na pedagogicheskoto obrazovanie (2022–2026). Finlandia. (2022). Dostapna na: (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164179>). Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]

Програма „Ян Амос Коменски“. Чехия. (2022). Достъпна на: <https://opjak.cz/en/>. Последен достъп на: 02.08.2023 г. [Programa „Yan Amos Komenski“. Chehia. (2022). Dostapna na: <https://opjak.cz/en/>. Posleden dostap na: 02.08.2023 g.]

Програма за превенция и реакция към насилието и тормоза в училище. Гърция. (2023).

Достъпна на: https://www.et.gr/api/DownloadFeksApi/?fek_pdf=20230100055. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Programa za preventsia i reaktsia kam nasiliето i tormoza v uchilishte. Gartsia. (2023).

- Dostapna na: https://www.et.gr/api/DownloadFeksApi/?fek_pdf=20230100055.
Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Програма „Активна бяла дъска“. Полша. (2023) Достъпна на: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/aktywna-tablica--edycja-2023>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Programa „Aktivna byala daska“. Polsha. (2023). Dostapna na: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/aktywna-tablica--edycja-2023>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]
- Проект „Подобряване на преподаването и ученето чрез механизъм за непрекъснато професионално развитие“. Кипър. (2020) Достъпен на: <https://epm.lv/shortlist-improving-teaching-learning-cpd-cyprus/>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Proekt „Podobryavane na prepodavaneto i ucheneto chrez mehanizam za neprekasno profesionalno razvitie“. Kipar. (2020). Dostapen na: <https://epm.lv/shortlist-improving-teaching-learning-cpd-cyprus/>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Проект „Професионално развитие на учителите“. Словакия. (2020) Достъпен на: <https://www.minedu.sk/14022020-vyzvanie-oplz-po12020np111-01-pre-narodny-projekt-s-nazvom-profesijny-rozvoj-ucitelov-teachers/>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Proekt „Profesionalno razvitie na uchitelite“. Slovakia. (2020). Dostapen na: <https://www.minedu.sk/14022020-vyzvanie-oplz-po12020np111-01-pre-narodny-projekt-s-nazvom-profesijny-rozvoj-ucitelov-teachers/>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Проект „Спортна колела“. Португалия. (2021) Достъпна на: <https://desportoescolar.dge.mec.pt/de-sobre-rodas>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Proekt „Sport na kolela“. Portugalia. (2021). Dostapen na: <https://desportoescolar.dge.mec.pt/de-sobre-rodas>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]
- Проектозакон за системата на университетското образование. Испания. (2021) Достъпен на: <https://www.universidades.gob.es/anteproyecto-de-ley-organica-del-sistema-universitario/>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Proekt zakon za sistemata na universitetskoto obrazovanie. Ispania. (2021). Dostapen na: <https://www.universidades.gob.es/anteproyecto-de-ley-organica-del-sistema-universitario/>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]
- Проектозакон за създаването на пето акредитирано европейско училище. Люксембург. (2021) Достъпен на: <https://www.eursec.eu/en/Accredited-European-Schools/About>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Proekt zakon za sazdavaneto na peto akreditirano evropeysko uchilishte. Lyuksemburg. (2021). Dostapen na: <https://www.eursec.eu/en/Accredited-European-Schools/About>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]
- Проектозакон за учебния план за бакалавърска степен по „Ранно детско образование“. Испания. (2023) Достъпен на: https://www.universidades.gob.es/wp-content/uploads/2023/02/AIP14_Proyecto-Orden-Educacion-Infantil.pdf. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Proekt zakon za uchebnia plan za

- bakalavarska stepen po „Ranno detsko obrazovanie“. Ispania. (2023). Dostapen na: https://www.universidades.gob.es/wp-content/uploads/2023/02/AIP14_Proyecto-Orden-Educacion-Infantil.pdf. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Проектозакон за учебния план за бакалавърска степен по „Начално образование“. Испания. (2023) Достъпен на: https://www.universidades.gob.es/wp-content/uploads/2023/02/AIP14_Proyecto-Orden-Educacion-Infantil.pdf. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Proektozakon za uchebniа plan za bakalavarska stepen po „Nachalno obrazovanie“. Ispania. (2023). Dostapen na: https://www.universidades.gob.es/wp-content/uploads/2023/02/AIP14_Proyecto-Orden-Educacion-Infantil.pdf. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Проект „Най-добрият старт за изкуствен интелект“ – стратегия и визия за изкуствения интелект в Малта (2030) Малта. (2022). Достъпен на: https://malta.ai/wp-content/uploads/2019/11/Malta_The_Ultimate_AI_Launchpad_vFinal.pdf. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Proekt „Nay-dobriyat start za izkustvenia intelekt“ – strategia i vizia za izkustvenia intelekt v Malta (2030). Malta. (2022). Dostapen na: https://malta.ai/wp-content/uploads/2019/11/Malta_The_Ultimate_AI_Launchpad_vFinal.pdf. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Проектът на Националния стратегически план за действие за продължаващо и висше образование в Малта за периода 2022–2030 г. Малта. (2022). Достъпен на: https://meae.gov.mt/en/Public_Consultations/MEDE/Documents/MFHEA%20National%20Strategic%20Plan%202030.pdf. Последен достъп на: 01.08.2023 г. [Proektat na Natsionalnia strategicheski plan za deystvie za prodalzhavashto i visshe obrazovanie v Malta za perioda 2022–2030 g. Malta. (2022). Dostapen na: https://meae.gov.mt/en/Public_Consultations/MEDE/Documents/MFHEA%20National%20Strategic%20Plan%202030.pdf. Posleden dostap na: 01.08.2023 g.]
- Проект Национален мониторинг, супервизия и изследвания в педагогическите атестации. Португалия. (2023) Достъпен на: https://afc.dge.mec.pt/sites/default/files/2022-01/Relatorio_MAIA_WEB_2021.pdf. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Proekt Natsionalen monitoring, supervizia i izsledvania v pedagogicheskite atestatsii. Portugalia. (2023). Dostapen na: https://afc.dge.mec.pt/sites/default/files/2022-01/Relatorio_MAIA_WEB_2021.pdf. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Рамка за обучение на деца и младежи от Украйна, търсещи закрила през учебната 2022/2023 г. Германия. (2022) Достъпна: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2022/2022_06_23-Beschulung-Kinder-Ukraine-SJ-22-23_01.pdf. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Ramka za obuchenie na detsa i mladezhi ot Ukrayna, tareshti zakrila prez uchebnata 2022/2023 g. Germania. (2022). Dostapna: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2022/2022_06_23-Beschulung-Kinder-Ukraine-SJ-22-23_01.pdf

fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2022/2022_06_23-Beschulung-Kinder-Ukraine-SJ-22-23_01.pdf. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Рамкова концепция за образователните стандарти. Австрия. (2022) Достъпна на: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20006166>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Ramkova kontseptsia za obrazovatelnite standarti. Avstria. (2022). Dostapna na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20006166>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]

Резолюция за преподаване и учене в дигиталния свят. Германия (2021) Достъпна на: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2021/2021_12_09-Lehren-und-Lernen-Digi.pdf. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Rezolyutsia za prepodavane i uchene v digitalnia svyat. Germania (2021). Dostapna na: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2021/2021_12_09-Lehren-und-Lernen-Digi.pdf. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]

Резолюция относно Националната програма за висше образование 2030. Словения. (2022) Достъпна на: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO139>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Rezolyutsia odnosno Natsionalnata programa za visshe obrazovanie 2030. Slovenia. (2022). Dostapna na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO139>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]

Резолюция на Съвета на Европа относно стратегическа рамка за европейското сътрудничество в областта на образованието и обучението към европейското образователно пространство и след това (2021–2030 г.). Достъпна на: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G0226\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G0226(01)&from=EN). Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Rezolyutsia na Saveta na Evropa odnosno strategicheska ramka za evropeyskoto satrudnichestvo v oblastta na obrazovaniето i obuchenieto kam evropeyskoto obrazovatelno prostranstvo i sled tova (2021-2030 g.). Dostapna na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G0226\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G0226(01)&from=EN). Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Резолюция относно националната програма за равни възможности на жените и мъжете до 2030 г. Словения. (2023) Достъпна на: <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=12389>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Rezolyutsia odnosno natsionalnata programa za ravni vazmozhnosti na zhenite i mazhete do 2030 g. Slovenia. (2023). Dostapna na: <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=12389>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

Реформа на Модел за управление на институциите за висше образование. Латвия. (2020). Достъпен на: <https://www.izm.gov.lv/lv/jaunums/>

izm-sis-ir-vesturisks-mirkklis-cela-uz-kvalitativu-augstako-izglitibu?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.amcham.lv%2F. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Reforma na Model za upravljenje na institutsiite za visshe obrazovanie. Latvia. (2020) Dostapen na: https://www.izm.gov.lv/lv/jaunums/izm-sis-ir-vesturisks-mirkklis-cela-uz-kvalitativu-augstako-izglitibu?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.amcham.lv%2F. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

Реформа на Национален план за възстановяване и устойчивост. Италия. (2022) Достъпен на: https://pnrr.istruzione.it/wp-content/uploads/2021/12/PNRR_EN.pdf. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Reforma na Natsionalen plan za vazstanovyavane i ustoychivost. Italia. (2022). Dostapen na: https://pnrr.istruzione.it/wp-content/uploads/2021/12/PNRR_EN.pdf. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]

Споразумение за общата структура на системата на училищното образование. Германия. (2021) Достъпно на: https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/2020/2020_10_15-Laendervereinbarung.pdf. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Sporazumenie za obshtata struktura na sistemata na uchilishtnoto obrazovanie. Germania. (2021). Dostapno na: https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/2020/2020_10_15-Laendervereinbarung.pdf. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

Споразумение относно Реформа в професионално-педагогическата подготовка на началните учители и учители в средните училища. Дания. (2022) Достъпно на: <https://ufm.dk/lovstof/politiske-aftaler/aftale-om-reform-af-laereruddannelsen-13-september-2022.pdf>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Sporazumenie odnosno Reforma v profesionalno-pedagogicheskata podgotovka na nachalnite uchiteli i uchiteli v srednite uchilishta. Dania. (2022). Dostapno na: <https://ufm.dk/lovstof/politiske-aftaler/aftale-om-reform-af-laereruddannelsen-13-september-2022.pdf>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]

Споразумение за Националната политика в областта на образованието (2021–2030). Литва. (2021) Достъпно на: <https://smsm.lrv.lt/en/legal-information/agreement-on-national-education-policy-2021-2030>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Sporazumenie za Natsionalnata politika v oblastta na obrazovaniето (2021 – 2030). Litva. (2021). Dostapno na: <https://smsm.lrv.lt/en/legal-information/agreement-on-national-education-policy-2021-2030>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]

Стратегия за интегративни умения (2030) Полша. (2020) Достъпна на: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Strategia za integrativni umenia (2030).

- Polsha. (2020). Dostapna na: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]
- Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021–2030 г. България. (2020) Достъпна на: <https://web.mon.bg/bg/143>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Strategia za razvitie na vissheto obrazovanie v Republika Bulgaria za perioda 2021–2030 g. Bulgaria. (2020). Dostapna na: <https://web.mon.bg/bg/143>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Стратегия за равнопоставеност, приобщаване и участие на ромите до 2030 г. Словакия. (2021) Достъпна на: https://www.romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1113/strategia_2030.pdf?csrt=1675607440372230944 Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Strategia za rovnopostavenost, priobshtavane i uchastie na romite do 2030 g. Slovakia. (2021) Dostapna na: https://www.romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1113/strategia_2030.pdf?csrt=1675607440372230944 Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Стратегията за приобщаващ подход в образованието и обучението. Словакия. (2021) Достъпна на: <https://www.minedu.sk/data/att/23120.pdf>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Strategiyata za priobshtavasht podhod v obrazovaniето i obuchenieto. Slovakia. (2021) Dostapna na: <https://www.minedu.sk/data/att/23120.pdf>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]
- Стратегия за интернационализация на висшето образование до 2030 г. Словакия. (2021) Достъпна на: <https://www.minedu.sk/data/att/21457.pdf>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Strategia za internatsionalizatsia na vissheto obrazovanie do 2030 g. Slovakia. (2021). Dostapna na: <https://www.minedu.sk/data/att/21457.pdf>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Стратегията за образователна политика на Чешката република до 2030 г. Чехия. (2021) Достъпна на: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>. Последен достъп на: 06.08.2023 г. [Strategiyata za obrazovatelna politika na Cheshkata republika do 2030 g. Chesia. (2021). Dostapna na: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]
- Стратегия за образованието (2021–2035) Естония. (2021). Достъпна на: https://planipolis.iiep.unesco.org/sites/default/files/ressources/estonia_education_strategy_2021-2023.pdf. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Strategia za obrazovaniето (2021-2035). Estonia. (2021). Dostapna na: https://planipolis.iiep.unesco.org/sites/default/files/ressources/estonia_education_strategy_2021-2023.pdf. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България за периода 2021–2030 г. България. (2021) Достъпна на: <https://web.mon.bg/bg/143>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Strategicheska ramka za razvitie na obrazovaniето, obuchenieto i ucheneto v

- Republika Bulgaria za perioda 2021–2030 g. Bulgaria. (2021). Dostapna na: <https://web.mon.bg/bg/143>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Учебни програми за основното образование. Латвия. (2020) Достъпни на: <https://bnn-news.com/next-year-onward-schools-in-latvia-will-start-adopting-changes-to-teaching-approach-208871>. Последен достъп на: 07.08.2023 г. [Uchebni programi za osnovното образование. Latvia. (2020). Dostapni na: <https://bnn-news.com/next-year-onward-schools-in-latvia-will-start-adopting-changes-to-teaching-approach-208871>. Posleden dostap na: 07.08.2023 g.]

ЛИТЕРАТУРА

- Европейска комисия (2017) Съобщение относно нов тласък за висшето образование в ЕС. Достъпно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0247&from=EN>. Последен достъп на: 05.08.2023 г. [Evropeyska komisia (2017). Saobshtenie относно nov tlasak za vissheto образование в ЕС. Dostapno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0247&from=EN>. Posleden dostap na: 05.08.2023 g.]
- Европейска Комисия (2020) Постигане на Европейско образователно пространство до 2025 г. Достъпно на: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/eea-factsheet-sept2020_en.pdf. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Evropeyska Komisia (2020) Postigane na Evropeysko obrazovatelno prostranstvo do 2025 g. Dostapno na: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/eea-factsheet-sept2020_en.pdf. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]
- Европейска Комисия (2020) Съобщение относно изграждането на Европейско образователно пространство до 2025 г. Достъпно на: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/eea-communication-sept2020_en.pdf. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Evropeyska Komisia (2020). Saobshtenie относно izgrazhdaneto na Evropeysko obrazovatelno prostranstvo do 2025 g. Dostapno na: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/eea-communication-sept2020_en.pdf. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Европейска Комисия (2021) За политиката за училищно образование. Достъпно на: <https://education.ec.europa.eu/bg/education-levels/school-education/about-school-education>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Evropeyska Komisia (2021). Za politikata za uchilishtno образование. Dostapno na: <https://education.ec.europa.eu/bg/education-levels/school-education/about-school-education>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]
- Европейска Комисия (2021) Инициативи в областта на висшето образование. Достъпно на: <https://education.ec.europa.eu/bg/education-levels/higher-education/about-higher-education>. Последен достъп на: 09.08.2023 г. [Evropeyska Komisia (2021). Initsiativi v oblastta na vissheto образование. Dostapno na: <https://education.ec.europa.eu/bg/education-levels/higher-education/about-higher-education>. Posleden dostap na: 09.08.2023 g.]

- Европейска Комисия (2022) Съобщение относно Европейска Стратегия за университетите. Достъпно на: <https://education.ec.europa.eu/bg/document/commission-communication-on-a-european-strategy-for-universities>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Evropeyska Komisia (2022). Saobshtenie относно Evropeyska Strategia za universitetite. Dostapno na: <https://education.ec.europa.eu/bg/document/commission-communication-on-a-european-strategy-for-universities>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Европейски съюз (2020) План за действие в областта на дигиталното образование. Достъпен на: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/deap-communication-sept2020_en.pdf. Последен достъп на: 08.08.2023 г. [Evropeyski sayuz (2020). Plan za deystvie v oblastta na digitalnoto obrazovanie. Dostapen na: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/deap-communication-sept2020_en.pdf. Posleden dostap na: 08.08.2023 g.]
- ЕВРОСТАТ (2020) Данни за преждевременно напусналите училище в ЕС. Достъпни на: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TPS00186/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=5e13f538-6a66-4ac0-99a5-b2b10b8cdef1>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [EVROSTAT (2020). Danni za prezhdevremenno napusnalite uchilishte v ES. Dostapni na: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TPS00186/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=5e13f538-6a66-4ac0-99a5-b2b10b8cdef1>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Официален вестник на Европейския съюз (2018) Препоръка относно ключовите компетентности за учене през целия живот. България, С 189/1. [Ofitsialen vestnik na Evropeyskia sayuz (2018). Preporaka относно klyuchovite kompetentnosti za uchene през tselia zhivot. Bulgaria, S 189/1.]
- Официален вестник на европейския съюз (2019). Препоръка на Съвета на Европа относно високото качество на системите за образование и грижи в ранна детска възраст. С 189/4. [Ofitsialen vestnik na evropeyskia sayuz (2019) Preporaka na Saveta na Evropa относно visokoto kachestvo na sistemite za obrazovanie i grizhi v ranna detska vazrast. S 189/4.]
- Официален вестник на Европейския съюз (2021) Препоръка на Съвета на Европа относно установяване на европейска Гаранция за детето. L 233/14. [Ofitsialen vestnik na Evropeyskia sayuz (2021). Preporaka na Saveta na Evropa относно ustanovyavane na evropeyska Garantsia za deteto. L 233/14.]
- Официален вестник на Европейския съюз (2021) Резолюция на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021–2030 г.). България, С 66/1. [Ofitsialen vestnik na Evropeyskia sayuz (2021) Rezolyutsia na Saveta относно strategicheska ramka za evropeysko satrudnichestvo v oblastta na obrazovaniето i obuchenieto s ogleд na evropeyskoto prostranstvo za obrazovanie i otvad nego (2021–2030 g.). Bulgaria, S 66/1.]
- Съвет на Европейския съюз (2022) Предложение за препоръка на Съвета относно европейски подход към микрокредитите с цел стимулиране на ученето през целия живот и пригодността за заетост. Достъпно на: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9237-2022-INIT/bg/pdf>. Последен достъп на: 06.08.2023 г.

- [Savet na Evropeyskia sayuz (2022). Predlozhenie za preporaka na Saveta otnosno evropeyski podhod kam mikroreditite s tsel stimulirane na ucheneto prez tselia zhivot i prigodnostta za zаетost. Dostapno na: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9237-2022-INIT/bg/pdf>. Posleden dostap na: 06.08.2023 g.]
- Съвет на Европейския съюз (2022) Препоръка на Съвета на Европа относно ученето за екологична устойчивост. Достъпна на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0011&qid=1647944342099>. Последен достъп на: 10.08.2023 г. [Savet na Evropeyskia sayuz (2022). Preporaka na Saveta na Evropa otnosno ucheneto za ekologichna ustoychivost. Dostapna na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0011&qid=1647944342099>. Posleden dostap na: 10.08.2023 g.]
- Чавдарова-Костова, С. (2023) Педагогиката в началото на XXI век. Приоритети и тенденции за развитие . София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. [Chavdarova-Kostova, S. (2023). Pedagogikata v nachaloto na XXI vek. Prioriteti i tendentsii za razvitie . Sofiya: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“.]
- Borgna, C., Solga, H., & Protsch, P. (2018, February) Overeducation, Labour Market Dynamics, and Economic Downturn in Europe. *European Sociological Review*, 35(1), 116-132. doi:<https://doi.org/10.1093/esr/jcy046>
- Brint, S. (2017). *Schools and Societies* (3rd ed.) Stanford: Stanford University Press . Retrieved 05 28, 2022, from <https://www.perlego.com/book/744794/schools-and-societies-pdf> (Original work published 4 January 2017)
- Daly, A.J., Moolenaar, N. M., Bolivar, J.M. and Burke, P. (2010) “Relationships in reform: the role of teachers’ social networks”, *Journal of Educational Administration*, Vol. 48 No. 3, pp. 359-391. <https://doi.org/10.1108/09578231011041062>
- Datnow, A. The role of teachers in educational reform: A 20-year perspective. *J. Educ Change* 21, 431–441 (2020). <https://doi.org/10.1007/s10833-020-09372-5>
<https://education.ec.europa.eu/bg/education-levels/school-education/pathways-to-school-success> – Европейска Комисия, Пътища към успеха в училище. Последен достъп на: 10.08.2023 г.
- James P. Spillane (1999) External reform initiatives and teachers’ efforts to reconstruct their practice: The mediating role of teachers’ zones of enactment, *Journal of Curriculum Studies*, 31:2, 143–175, DOI: 10.1080/002202799183205
- Nagy, M. (1998, December). Teacher Training in Central Europe: recent development. *European Journal of Education*, 33(4), 393–406. Retrieved 08 11, 2023, from <https://www.jstor.org/stable/1503395>
- Reis, F., Cabrera, C. Y., & Carriedo, R. G. (2016) A study of teacher training in the United States and Europe. *The European Journal of Social and Behavioral Sciences*, XVII, 2029–2054.
- X World Employment and Social Outlook Trends, www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-inst/documents/publication/wcms_865332.pdf. Accessed 10 Aug. 2023.